

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Analýza znalostí žáků oboru kuchař v bezpečnosti
a ochraně zdraví na vybraném odborném učilišti**

**Analysis of the knowledge of students in the culinary industry in
safety and protection of health on site of professional training**

Jakub Vrána

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Hanušová, PhD.

Studijní program/obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Kunvald 2021

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Analýza znalostí žáků oboru kuchař v bezpečnosti a ochraně zdraví na vybraném odborném učilišti potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12.07.2021

Děkuji vedoucí bakalářské práce, PhDr. Jaroslavě Hanušové, PhD., za ochotu, trpělivost i laskavost během vedení bakalářské práce, za cenné rady a celkovou pomoc při tvorbě bakalářské práce.

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce je analyzovat znalosti žáků oboru kuchař-číšník v problematice. Práci tvoří dvě hlavní části. V první části jsou přiblížena teoretická východiska, která se vztahují k profesi kuchaře, vzdělávání žáků v profesi kuchař-číšník. Popsána je legislativa bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti, která by měl být nutně součástí vzdělávání budoucích kuchařů. Uvedeny jsou zásady bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti v profesi kuchař-číšník, včetně nastínění rizikových situací, v nichž mohou nastat úrazy. Ve druhé části je popsán vlastní výzkum, jehož cílem bylo analyzovat znalosti vybraných žáků vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje, týkající se dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Výzkum byl koncipován jako kvantitativní, metodou výzkumu byl dotazník vlastní konstrukce. Výzkumný soubor tvořilo 57 žáků 1. ročníku střední školy, obor kuchař-číšník, a dále 34 žáků ze 3. ročníků stejných škol ve Středočeském kraji. Z výzkumu vyplynulo, že téma BOZP není vždy vhodně žákům zprostředkováno. Jak nejvíce závažné se jeví nedostatky žáků v poskytování nelékařské první pomoci a též neznalost některých zásad BOZP, které by měl ovšem každý kuchař znát.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečnost a ochrana zdraví, kuchař, kuchyně, škola, učitel, žák.

ABSTRACT

The aim of the bachelor's thesis is to analyze the knowledge of students in the field of chef-waiter in the field. The work consists of two main parts. The first part introduces the theoretical background that relates to the profession of chef, the education of students in the profession of chef-waiter. Occupational health and safety legislation is described, which should necessarily be part of the education of future chefs. The principles of safety and health protection in the workplace in the profession of chef-waiter are presented, including an outline of risky situations in which injuries may occur. The second part describes own research, the aim of which was to analyze the knowledge of selected students in the field of education chef-waiter from the Central Bohemian Region, regarding compliance with safety and health at work. The research was conceived as quantitative, the research method was a questionnaire of own design. The research group consisted of 57 pupils from the 1st year of secondary school, the field of chef-waiter, and 34 pupils from the 3rd year of the same schools in the Central Bohemian Region. The research showed that the topic of health and safety is not always properly communicated to students. The most serious are the shortcomings of the pupils in providing non-medical first aid, as well as the ignorance of some principles of occupational health and safety, which, however, every chef should know.

KEYWORDS

Chef, kitchen, safety and health protection, pupil, school, teacher.

Obsah

Úvod	7
1 Teoretická část	8
1.1 Charakteristika středního odborného vzdělávání	8
1.1.1 Organizace středního odborného vzdělávání	8
1.1.2 Specifika středního odborného vzdělávání	11
1.2 Obor vzdělávání kuchař-číšník 65-51-H/01	13
1.2.1 Základní vymezení oboru kuchař-číšník 65-51-H/01	13
1.2.2 Studium oboru kuchař-číšník 65-51-H/01	14
1.3 Bezpečnost a ochrana zdraví žáků oboru kuchař-číšník na pracovišti	17
1.3.1 Legislativa BOZP	17
1.3.2 Uplatnění BOZP v odborném vzdělávání	21
1.3.3 BOZP v oboru kuchař-číšník	22
1.3.4 Vzdělávání žáků oboru kuchař-číšník v problematice BOZP	24
2 Praktická část	26
2.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky	26
2.2 Metodika výzkumu	27
2.2.1 Dotazníkové šetření	27
2.2.2 Popis a výběr cílové skupiny	28
2.3 Výsledky výzkumu	30
2.4 Diskuse	47
Závěr	59
Seznam použitých informačních zdrojů	61
Seznam příloh	67

Úvod

Obor kuchař-číšník patří mezi nejoblíbenější. Profese kuchaře i vlivem médií a slavných kuchařů nabývá na atraktivitě. Nicméně toto povolání není pouze o tom, že kuchař získává mnohdy až prestižní postavení v restauraci nebo dokonce ve společnosti. Každý kuchař by si měl být vědom toho, o jak náročné povolání se jedná a jaká rizika z něj vyplývají pro něj samotného i jeho okolí.

Cílem bakalářské práce je analyzovat znalosti žáků oboru kuchař-číšník v problematice BOZP. V práci je nejprve stručně charakterizován středoškolský obor kuchař-číšník a též jsou uvedeny hlavní zásady BOZP, které se týkají této profese, ale též mladistvých. Stručně je charakterizována legislativa týkající se BOZP, začlenění BOZP do výuky profese obor-kuchař a představeny jsou hlavní zásady, které by měl kuchař v kuchyni dodržovat, což platí i pro budoucí kuchaře, tedy současné studenty.

Na teoretická východiska je ve druhé kapitole práce navázáno realizací vlastního výzkumu, jehož cílem bylo analyzovat znalosti vybraných žáků vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje, týkající se dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Výzkum byl koncipován jako kvantitativní. Výzkumný soubor tvořilo celkem 91 žáků studujících obor kuchař-číšník, a to na vybraných školách ve Středočeském kraji. Těmto respondentům byl administrován dotazník vlastní konstrukce, zkoumající znalosti žáků v oblasti BOZP, způsob edukace žáků v tomto tématu a též jejich znalosti týkající se dodržování zásad BOZP při práci v kuchyni. Porovnávány byly odpovědi žáků 1. a 3. ročníků.

V diskusi jsou výsledky vztaženy k teoretickým východiskům, zejména pak čtyřem formulovaným výzkumným otázkám. Na základě získaných poznatků je následně formulováno doporučení pro praxi. Hlavní zjištění jsou shrnuta v závěru práce.

1 Teoretická část

Kapitola představuje teoretická východiska problematiky středoškolského odborného vzdělávání, se zřetelem u uplatňování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v oboru kuchař-číšník.

1.1 Charakteristika středního odborného vzdělávání

Podkapitola přibližuje problematiku středního odborného vzdělávání. Uvedena je organizace středního odborného vzdělávání, přiblížen je zájem žáků o studium na střední škole a popsáno je také, v čem je střední odborné vzdělávání specifické.

1.1.1 Organizace středního odborného vzdělávání

Střední odborné vzdělávání a přípravu na povolání zajišťují v České republice střední odborné školy a konzervatoře. V rámci středního odborného vzdělávání získávají žáci vědomosti, dovednosti a kompetence, které jsou potřebné pro výkon povolání nebo pracovní činnosti (NÚV, 2020).

Střední školy zastupují gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště. Tyto názvy ovšem nemusí škola užívat, dané dělení bylo uplatňováno především před rokem 2004. Žáci středních škol nemusí své vzdělávání absolvovat pouze v těchto školách. Na vzdělávání žáků středních škol se podílí také školská zařízení a různé instituce, kdy se může jednat o středisko praktického vyučování nebo pracoviště soukromých a fyzických osob (Eurydice, 2020).

Organizace středního odborného vzdělávání je upravena legislativně. Na střední školu může být jedinec přijat poté, co úspěšně dokončí povinnou školní docházku. Dále je nutné úspěšně složit přijímací zkoušku na zvolenou střední školu, přičemž pro všechny uchazeče jsou jednotná kritéria pro přijetí a tato kritéria stanovuje ředitel střední školy. Úspěšným zakončením studia může jedinec získat některý ze tří stupňů vzdělání, a to střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou. První typ vzdělání se pojí s úspěšným zakončením vzdělávacího programu v délce 1-2 let, výuční list získává žák po úspěšném zakončení vzdělávacího programu v délce 2-3 let, maturitní obory jsou čtyřleté (zákon č. 561/2004 Sb.).

Pro konkrétní formu vzdělání se užívají kódy dle mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání. Nižší sekundární vzdělávání (ICED 2) je realizováno v nižších stupních víceletých gymnázií a ve školách s obory praktické školy. Vyšší sekundární vzdělávání (ICED 3) probíhá na všech středních školách. Kód ICED 4 se vztahuje k tzv. postsekundárnímu neterciárnímu vzdělávání, kdy se jedná o nástavbové studium. Tímto studiem mohou žáci, kteří dosud získali pouze výuční list, získat vzdělávání v jiném než původním oboru, což je důležité s ohledem na uplatnění na trhu práce. Kód ICED 5 se váže ke studiu na konzervatořích, které zajišťují nižší a vyšší sekundární vzdělávání a vyšší odborné vzdělávání s uměleckým zaměřením (Zatloukal, 2019).

Na gymnáziích je nejvíce zastoupeno všeobecné vzdělávání, neboť tento typ studia je považován za přípravu na vysokoškolské studium (Giesslerová, 2012). Na středních odborných školách je oproti gymnáziím zastoupeno všeobecné vzdělávání jen ze 60 %, ostatní část studia se soustředí na odbornou přípravu. Ke středním odborným školám se řadí obchodní akademie, střední průmyslová škola stavební, dopravní, elektrotechnická, střední zdravotnická škola, dále pedagogické lyceum, střední zemědělská škola, střední odborná škola managementu a střední odborná škola informatiky. Na středních odborných učilištích je vyučováno mnoho oborů, jako např. zedník, automechanik, kuchař-číšník, elektrikář či instalatér (Bačáková, 2017).

Před rokem 1989 byla na území dnešní České republiky rovnoměrně hustá síť středních škol, jejichž vznik se pojil s bytovou výstavbou. Po roce 1989 ovšem zaniklo centrální řízení oborové struktury vzdělávání, nabídka škol začala vycházet z poptávky veřejnosti (firmy, žáci). Postupně byl sledován trend upřednostňování středoškolských všeobecných maturitních oborů v neprospěch oborů učňovských a technických. Od roku 1997 byl započat proces optimalizace sítě středních škol, který je od roku 2001 v kompetenci krajů České republiky, neboť kraje se staly nejčastějšími zřizovateli středních odborných škol. Některé školy zanikly, jiné se sloučily, v současné době se jejich počet výrazněji nemění (Eurydice, 2020).

Počet středních škol se ve školním roce 2018/2019 snížil, a to z počtu 1 308 ve školním roce 2017/2018 na 1 290 škol ve školním roce 2018/2019. Nově se však zvýšil počet tříd v denní formě vzdělávání, což je dáno zejména podporou ze strany Ministerstva školství, mládeže

a tělovýchovy. Je sledován dlouhodobý trend nízkého počtu žáků studujících vybrané obory, do praxe tak odchází stále méně odborníků, kteří mohou na trhu práce chybět. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále též jako MŠMT) tedy umožnilo vzdělávání žáků z více oborů v jedné třídě (jedná se o tzv. všeoborové třídy), možné je též, aby bylo ve třídách méně žáků, než je stanovený nejnižší počet (17 žáků). MŠMT navýšila dotace pro střední školy, aby bylo možné některé obory zachovat, k čemuž slouží také různé rozvojové programy MŠMT (Zatloukal, 2019).

Tabulka 1 zachycuje počet žáků ve středním školství ve školním roce 2018/2019.

Tabulka 1: Počet žáků ve středních školách v letech 2016-2019

Sledovaný parametr ČR	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Počet žáků v SŠ	424 849	421 535	420 814
z toho počet žáků zdravotně postižených	20 335	22 316	22 067
z toho počet cizinců	9 063	9 195	9 305
Podíl žáků v oborech gymnázií (v %)	30,4	30,7	30,9
Podíl žáků v oborech s maturitní zkouškou (v %)	73,9	74,7	75,3
Podíl žáků v oborech s maturitní zkouškou – nástavbové studium (v %)	4,5	3,9	3,5
Podíl žáků v oborech bez maturitní zkoušky (v %)	21,6	21,4	21,2
Podíl žáků se zdravotním postižením* (v %)	4,8	5,3	5,2
Počet nově přijatých žáků do 1. ročníku	115 617	114 041	113 513
Podíl nově přijatých žáků do 1. ročníku oborů s maturitní zkouškou (v %)	63,6	64,5	64,9
Počet absolventů	78 602	78 056	–
Podíl absolventů oborů s maturitní zkouškou (v %)	67,5	67,9	–

Zdroj: Zatloukal (2019, s. 86)

Jak je z tabulky 1 patrné, počet žáků ve středním školství se neustále snižuje, což je dáno demografickým vývojem. Oproti roku 2017 tak studovalo v roce 2019 některou ze středních škol téměř o 2 000 žáků méně. Snižují se i počty žáků nově přijatých do 1. ročníku a na trh práce odchází také méně absolventů. V tabulce 1 si lze také povšimnout, že jsou preferovány maturitní obory, tento trend neustále narůstá, zatímco počet žáků v oborech bez maturitní zkoušky se snižuje.

Co se týče počtu žáků v jednotlivých typech středních škol, nejvíce jich ve školním roce 2019/2020 studovalo obory zajišťující střední vzdělávání s maturitou (1 071 škol), druhé v pořadí byly školy zajišťující střední vzdělávání s výučním listem (510 škol), ovšem v

tomto typu vzdělávání se ve srovnání s maturitními obory nacházela v daném školním roce přibližně jen třetina žáků ve srovnání s žáky, kteří si zvolili střední vzdělávání s maturitou (MŠMT, 2020).

Tabulka 2 se týká vzdělávání na středních školách, opět ve školním roce 2019/2020, a to dle druhu a délky vzdělávání.

Tabulka 2: Vzdělávání na středních školách ve školním roce 2019/2020 dle druhu a délky vzdělávání

Druh vzdělávání / Délka vzdělávání			v tom v ročníku							
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Celkem			114415	101008	91905	65076	10247	9928	7773	7736
v tom	střední vzdělávání		1524	1173	0	0	0	0	0	0
	v tom	2leté	857	1173	0	0	0	0	0	0
		1leté	667	0	0	0	0	0	0	0
	střední vzdělávání s výučním listem		33252	27342	24480	0	0	0	0	0
	v tom	3leté	32442	26632	24480	0	0	0	0	0
		2leté	810	710	0	0	0	0	0	0
	střední vzdělávání s maturit. zkouškou – všeobecné		24308	23674	23436	23379	10247	9928	7773	7736
	v tom	8leté	9328	9277	9304	9205	8188	7904	7773	7736
		6leté	2464	2419	2229	2173	2059	2024	0	0
		4leté	12516	11978	11903	12001	0	0	0	0
	střední vzdělávání s maturitní zkouškou – odborné		49343	45342	43989	41697	0	0	0	0
	v tom	4leté	49343	45342	43989	41697	0	0	0	0
	nástavbové studium		4904	3455	0	0	0	0	0	0
	v tom	2leté	4904	3455	0	0	0	0	0	0
	zkrácené studium střední s výučním listem		1001	0	0	0	0	0	0	0
	v tom	2leté	0	0	0	0	0	0	0	0
		1,5leté	16	0	0	0	0	0	0	0
		1leté	985	0	0	0	0	0	0	0
	zkrácené studium střední s maturitní zkouškou		83	22	0	0	0	0	0	0
	v tom	2leté	29	22	0	0	0	0	0	0
		1leté	54	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: MŠMT (2020)

V tabulce 2 stojí za pozornost, že mezi obory s výučním listem převládají obory tříleté, k nimž patří i obor kuchař-číšník, o kterém je v práci primárně pojednáno. Obor kuchař-číšník je však možné studovat také ve zkráceném studiu pro absolventy oborů vzdělávání ukončených maturitní zkouškou. Z tabulky 3 je patrné, že této možnosti využívají žáci minimálně. Ve školním roce 2019/2020 se jednalo pouze o 83 žáků.

1.1.2 Specifika středního odborného vzdělávání

Odborné vzdělávání je realizováno na středních odborných školách (SOŠ) a středních odborných učilištích (SOU). Studium na střední odborné škole je zakončeno maturitou, která

odpovídá maturitě z gymnázia. Střední odborná učiliště jsou mnohem více zaměřena prakticky. Polovina vzdělávání je věnována odbornému výcviku. Studium je zakončeno výučním listem. Pokud by jedinec následně chtěl studovat vysokou školu, musel by nejprve získat maturitní zkoušku (Bačáková, 2017).

Oproti všeobecnému vzdělávání či vzdělávání na středních odborných školách získávají učni kromě teoretických poznatků také praktické dovednosti a konkrétní kvalifikaci (Kolář a kol., 2012). Kvalita získaných poznatků a dovedností závisí velkou měrou na kvalitě vzdělávání. Uplatnění učňů na trhu práce je rychlé, po skončení studia většinou naleznou snadno uplatnění v oboru, neboť zástupců oboru je málo. Nicméně z dlouhodobého hlediska se jeví výuční list jako nevýhoda, neboť lidé s výučním listem mají omezené uplatnění na trhu práce (Bohatová, 2005). V roce 2015 činila např. nezaměstnanost absolventů oborů s výučním listem ze skupiny E a H, kam spadá i obor kuchař-číšník, 13,7 % procent, nejvyšší byla u oborů kategorie E, tj. nižší střední odborné vzdělávání, připravující žáky na výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání a ve službách, kdy je toto vzdělávání určeno zejména pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (Trhlíková, 2015). Z důvodu nižší uplatnitelnosti učňů na trhu práce tak začíná být i v odborném vzdělávání kladen větší důraz na všeobecné vzdělávání, což je chápáno jako snaha zabránit předčasné specializaci, usnadnění vstupu do dalšího vzdělávání, zvyšování kvalifikace, zvýšení možnosti uplatnění na trhu práce (Vališová, Kasíková, 2011).

Praktické vyučování, které je považováno za nejdůležitější složku vzdělávání v oborech zakončených výučním listem, se uskutečňuje nejen ve školách, ale také na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které se školou uzavřely smlouvu. Dělí se dle oborů vzdělávání na odborný výcvik, cvičení, učební praxi a odbornou nebo uměleckou praxi. Pokud se žák účastní praktického vyučování, vztahuje se na něj zákoník práce, který upravuje pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci (dále též jako BOZP), péči o zaměstnance a pracovní podmínky. Žáci pracují pod přímým dohledem nebo dozorem osoby s odbornou způsobilostí (zákon č. 561/2004 Sb.).

Pro odborné vzdělávání je charakteristická spolupráce školské a zaměstnavatelské sféry. Školy většinou mají více smluvních partnerů. Zaměstnavatelská sféra se také ve spolupráci

s MŠMT podílí na koncepci odborného vzdělávání, a to v zastoupení různých oborových skupin. Na regionální úrovni usilují o zapojení firem do odborného vzdělávání zástupci krajů, a to v rámci krajského akčního plánování (Eqavet, 2020).

I když jsou parametry vzdělávání pro všechny střední odborné školy stejné, každý obor má svá specifika. Vzdělávání v oboru kuchař-číšník, o kterém je v souvislosti s problematikou BOZP v práci pojednáno, je přiblíženo v další podkapitole.

1.2 Obor vzdělávání kuchař-číšník 65-51-H/01

Vzdělávací obor kuchař-číšník má kód 65-51-H/01. Číslo 65 značí skupinu oboru, kterou je Gastronomie, hotelnictví a turismus. Dále v textu je popsán průběh vzdělávání v tomto oboru, obsah vzdělávání, vymezený Rámcovým vzdělávacím programem, uvedeny jsou také kompetence, které žáci daného oboru v průběhu studia získávají a které jsou potřebné pro výkon tohoto povolání.

1.2.1 Základní vymezení oboru kuchař-číšník 65-51-H/01

Obor kuchař-číšník je tříletým oborem, zakončeným výučním listem, případně je možné získat výuční list též v denní formě, ovšem v rámci zkráceného studia. Odborné vzdělávání je pouze jednou ze vzdělávacích oblastí v tomto oboru – k dalším patří např. matematické vzdělávání, vzdělávání pro zdraví či jazykové vzdělávání a komunikace (MŠMT, 2007).

Absolventi nacházejí uplatnění ve velkých, středně malých a malých provozech. Po absolvování studia by měl jedinec znát technologii přípravy pokrmů a nápojů, způsoby správného skladování, techniku obsluhy. Absolventi by měli také zvládnout sestavit nabídkové listy služeb a výrobků, provádět jejich odbyt a vyúčtování. K dalším kompetencím patří kromě praktické realizace pracovní činnosti kuchaře nebo číšníka též vedení dokumentace provozovny. Od absolventů je také očekáváno, že budou schopni na profesionální úrovni jednat se zákazníkem a mimo jiné by měli umět komunikovat ve dvou jazycích (Střední školy, 2020). Absolventi by tedy měli být vybaveni jak obecnými odbornými kompetencemi (např. znalost cizího jazyka), ale též specifickými odbornými kompetencemi (znalosti, dovednosti), neméně důležité jsou pak tzv. soft skills, tedy měkké kompetence (řešení problémů, pohotovost, slušné vystupování), jejichž osvojování a rozvoj bývá často realizován až v praxi (Havlíčková, Žárská, 2012).

I když bylo zmiňováno, že mohou absolventi tohoto oboru nacházet obtížně uplatnění na trhu práce, situace se mění se snižováním nezaměstnanosti. V letech 2013-2014 tak činila míra nezaměstnanosti u absolventů oboru kuchař-číšník 19,8 % (Chomová a kol., 2014), ovšem v roce 2018 se jednalo již jen o 5,3 % a v roce 2019 o 3,7 % (Infoabsolvent, 2020).

Dle V. Stárka, prezidenta Asociace hotelů a restaurací, však situace vstupu absolventů oboru kuchař-číšník na trh práce není ideální, neboť do praxe odchází jen velmi malý počet absolventů. Příčinu spatřuje Stárek v hodnotách a životním stylu dnešních absolventů, kteří chtějí nikoliv pouze pracovat, ale též mít dostatek volného času pro svoji seberealizaci. Práce kuchaře nebo číšníka je prací, která je většinou prováděna i o víkendech, často je také sezónní, což absolventy odrazuje, resp. až 80 % studentů již během studia předpokládá, že se následně nebude oboru věnovat. V praxi je tak vysoká poptávka po kvalitních kuchařích, kteří mají navíc zájem tuto práci vykonávat. Pokud je kuchař ve svém oboru úspěšný a má zájem nadále se tomuto povolání věnovat, často odchází pracovat do zahraničí (ČTK, 2018).

Nicméně dle Kutěje (lze v posledních letech sledovat mírný nárůst zájmu mladých lidí o řemesla, kdy právě obor kuchař-číšník patří k nejvyhledávanějším. Školy se také snaží získat žáky např. různými stipendii (Kutěj, 2018). Podle Ježkové, Dvořáka, Chapmana a kol. (2009) jedná o významný motivační prvek, který může vést k nárůstu zájmu o vzdělávání v daném oboru.

1.2.2 Studium oboru kuchař-číšník 65-51-H/01

Vzdělávání v oboru kuchař-číšník se řídí dle Rámcového vzdělávacího programu středního odborného vzdělávání. V rámci tohoto studia jsou rozvíjeny klíčové kompetence žáků, k nimž patří kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, personální a sociální kompetence, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematické kompetence, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi. Kromě toho jsou však u žáků rozvíjeny i odborné kompetence. Absolventi oboru kuchař-číšník by měli umět uplatňovat požadavky na hygienu v gastronomii, na trendy ve výživě, dále ovládat technologie přípravy pokrmů, techniku odbytu, vykonávat obchodně-provozní aktivity, dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci, usilovat o co nejvyšší kvalitu

své práce, výrobků a služeb, jednat ekonomicky v souladu se strategií udržitelného rozvoje (MŠMT, 2020).

Žáci se vzdělávají v předmětech, jakými jsou český, cizí jazyk, matematika, součástí vzdělávání je též společenskovední vzdělávání, vzdělávání ke zdraví, vzdělávání týkající se práce s informačními a komunikačními technologiemi apod. Specifika oboru jsou žákům předávány zejména v rámci okruhů Výroba pokrmů a Odbyt a obsluha. První okruh umožňuje žákům seznámit se s využitelností potravin pro technologické zpracování, s požadavky na jakost a skladování. Žáci získávají dovednosti a znalosti v přípravě pokrmů, seznamují se s postupy přípravy pokrmů teplé, studené kuchyně, nápojů, jsou také vedeni k uplatňování zásad racionální výživy. Získávají návyky v oblasti hygieny a bezpečnosti práce v provozu společného stravování. Okruh Odbyt a obsluha je zaměřen na získávání dovedností a znalostí v oblasti obsluhy, žáci by po skončení studia měli umět sestavit jídelní a nápojový lístek, různé menu. Zároveň si žáci osvojují zásady společenského chování a profesionálního jednání. Důležitý je tak i okruh Komunikace ve službách, kdy se učí žáci vystupovat profesionálně při jednání se zákazníky nebo pracovními partnery, a to v osobním i písemném kontaktu. Pozornost je věnována jednání s cizinci, osobami vyžadujícími speciální péči. Žáci jsou také vedeni k péči o svůj zevnějšek (MŠMT, 2020).

Podle Škráškové a Vencovské je v praxi nejvíce požadováno, aby absolventi tohoto oboru byli schopni pracovat v týmu, měli dobře rozvinuté komunikační dovednosti, dokázali řešit problémy a měli též všeobecné znalosti. To se ovšem v praxi příliš neděje. Všeobecný přehled tito absolventi příliš nemají, na praxi nebývají často dobře připraveni a zaměstnavatelé tak mají problém najít kvalifikované pracovníky, připravené na praxi tak, jak je ze strany zaměstnavatelů požadováno – zaměstnavatelé očekávají, že budou absolventi dobře obeznámeni s českou i mezinárodní kuchyní, dietním stravováním, plánováním skladových zásob, další požadavky se týkají především soft skills, tj. samostatnost, ochota učit se, flexibilita, komunikativnost a zodpovědnost (Škrášková, Vencovská, 2016).

Je velmi důležité, aby studium obsahovalo co nejvíce praktického vyučování, tedy aby měla škola navázanou spolupráci s regionálními zaměstnavateli, u kterých žáci absolvují odbornou přípravu, v kombinaci s touto přípravou v rámci školy. Nemělo by docházet k tomu, že se na povolání kuchaře připravují pouze nejschopnější žáci. Praxe by měla být

ideálně taková, že si žáci osvojí základní teoretické poznatky, seznámí se s problematikou BOZP, teoretická výuka se může po týdnu střídat s výukou praktickou. Důležité je sledovat odborný růst žáků, např. formou portfolia odborných kompetencí, s doplněním o vedení deníku odborného výcviku, do kterého si žák zaznamenává veškeré pracovní činnosti, které vykonával, na konci týdne by mělo následovat vyhodnocení spolu s učitelem nebo instruktorem (Kramulová, 2019).

Vztah učně s učitelem odborného výcviku nebo instruktorem je klíčový. Učitelé odborného výcviku předávají žákům své znalosti, poznatky získané zkušeností, přibližují specifika oboru. Je-li tento vztah dobře navázán, učitel pomáhá překonat žákovi první překážky, eliminuje riziko odchodu. Zpětná vazba předávaná učitelem by měla být podpůrná, vzájemný vztah by měl být partnerský, což vede k posilování důvěry žáka ve vlastní schopnosti, zesiluje motivaci k učení (Mládková, 2005). Důležité je také, jak je vyučování koncipováno. Žáci by neměli být pasivními příjemci informací, ale měli by být vedeni k řešení různých problémů, rozvoji kritického myšlení, samostatné práci, tedy nezbytná je dostatečná příprava na vstup do praxe tak, aby tyto počátky v praxi nepředstavovaly pro žáka šok, vedoucí k opuštění oboru (Mazáčová, 2014).

To, co se žáci během studia učí a s jakými znalostmi tedy i odcházejí do praxe, následně ovlivňuje uplatnění absolventů v oboru. Je žádoucí, aby již během studia získali žáci specializaci, která jim umožní uplatnění ve velkých a středně velkých stravovacích provozech. V malých provozech se uplatňují spíše žáci bez specializace. Po získání potřebných zkušeností mohou tito absolventi také začít podnikat v pohostinství, možností je však i nástavbové studium (ČT, 2009).

Lze shrnout, že v rámci studia oboru kuchař-číšník je kladen důraz na to, aby byli žáci co nejlépe připraveni na vstup na trh práce, což v praxi obnáší velmi dobrou obeznámenost s oborem, rozvinutí potřebných kompetencí, ale i orientaci v tom, co je od kuchařů očekáváno. Povolání kuchaře je fyzicky náročné a lze jej také považovat za povolání značně rizikové z hlediska zdraví jedince. Kuchař často pracuje v časovém tlaku, pohybuje se zejména v kuchyni, v níž manipuluje s mnoha různými stroji, přístroji, používá nože, pracuje s horkými tekutinami apod. Je tedy velmi důležité, aby na tuto skutečnost byli žáci v průběhu celého studia dostatečně připravováni, což konkrétně znamená velmi dobrou obeznámenost

s problematikou BOZP. O tématu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, v kontextu oboru kuchař-číšník, je pojednáno dále v textu.

1.3 Bezpečnost a ochrana zdraví žáků oboru kuchař-číšník na pracovišti

Bezpečnost práce není fenoménem novým. V pracovní oblasti je jí věnována pozornost zejména od 19. století, a to v souvislosti s nárůstem nehod a úrazů, daných velkou měrou rozvojem průmyslu. Nehody a úrazy jsou ohrožující pro zdraví pracovníků i firmy, které ochromují, snižují produktivitu práce, vedeny bývají i soudní spory v důsledku nedostatečné ochrany zaměstnanců. Přesto stále mnoho firem, ale též zaměstnanců, tuto oblast velmi podceňuje (Pauknerová a kol., 2012). Jedná se však o téma, které je významné pro všechny zaměstnance, včetně žáků a studentů, též pro zaměstnavatele a stát, kdy by tato oblast měla být jednou z jeho priorit (Neugebauer, 2010).

V této závěrečné podkapitole teoretických východisek je uvedena platná právní úprava BOZP v České republice, včetně specifík BOZP u mladistvých. Důraz je kladen na zásady BOZP v odborném vzdělávání, se zřetelem k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci v oboru kuchař-číšník.

1.3.1 Legislativa BOZP

Legislativu upravující BOZP představují zejména zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb.).

V zákoníku práce je tato problematika upravena v části páté, § 101-108. Jak bylo uváděno v kapitole 1.2, jestliže se žák účastní praktického vyučování, vztahuje se na něj zákoník práce. Dle § 101 zákona č. 262/2006 Sb., je zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnancům, tato povinnost se týká v praktické rovině i vedoucích pracovníků, kteří tedy též nesou odpovědnost za bezpečnost a ochranu zdraví podřízených, nicméně zaměstnavatel nese odpovědnost za bezpečnost a ochranu zdraví fyzických osob, které se s jeho vědomím zdržují na pracovišti. Náklady na zajištění BOZP nese zaměstnavatel (zákon č. 262/2006 Sb.).

Firmy mnohdy zajišťují plnění požadavků v oblasti BOZP externě, najmutím odborníků. Nicméně odpovědnost za nastavení a dodržování BOZP má zaměstnavatel, přičemž platí, že bezpečnost práce je ve firmách sledována orgány státního dozoru, kterými jsou Český

úřad bezpečnosti práce a hygienická služba (Kociánová, 2010). Úkoly v prevenci rizik provádí odborně způsobilý zaměstnanec, přičemž platí, že ve firmách do 25 zaměstnanců má na starost prevenci rizik zaměstnavatel, ve firmách s počtem zaměstnanců nad 26 se může jednat o zaměstnavatele nebo odborně způsobilého zaměstnance, ve firmách nad 500 zaměstnanců jsou tyto úkoly vždy v kompetenci minimálně jednoho odborně způsobilého zaměstnance (Kočí, Kopecká, Stiebitz, 2013). Prevence rizik je součástí programů ochrany zdraví a i programů bezpečnosti práce, obě oblasti spolu úzce souvisí. Programy na ochranu zdraví se zaměřují zejména na pracovní prostředí, programy na bezpečnost práce se více soustředí na systémy práce (Armstrong, 2007).

V § 102 zákona č. 262/2006 Sb., je uvedeno, že zaměstnavatel musí věnovat dostatečnou pozornost prevenci rizik, což mimo jiné obnáší vyhledávání nebezpečných činitelů a procesů pracovního prostředí a podmínek, zjišťování jejich příčin a zdrojů. Následně je zapotřebí přijmout opatření k odstranění zjištěných rizik. Pravidelně je nutné kontrolovat úroveň BOZP, zejména co se týče výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť. Pokud nelze rizika odstranit, musí být minimalizována. Zaměstnavatel k těmto úkonům vede dokumentaci. Zaměstnavatel je také povinen přijmout opatření pro zvládání mimořádných událostí, jakými jsou např. požáry nebo povodně. Musí být vypracována metodika k odchodu pracovníků z pracoviště v těchto případech, musí být také určeno, kdo bude poskytovat první pomoc, přivolá poskytovatele zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru České republiky, Policie České republiky (zákon č. 262/2006 Sb.).

Firma by měla z hlediska BOZP zajistit zejména to, aby všichni zaměstnanci byli na danou problematiku dostatečně proškoleni, což by mělo vést k tomu, že budou provádět svoji práci bezpečně, nebudou riskovat své zdraví. Důležité je zajistit dohled, podávat zaměstnancům jasné instrukce, umožnit jim přístup k sociálním a sanitárním zařízením, zajistit užívání vhodného nářadí, potřebných pomůcek osobní ochrany, pravidelně projednávat se zaměstnanci otázky BOZP (Kolektiv autorů, 2016).

Dle § 103 zákona č. 262/2006 Sb., nesmí zaměstnavatel připustit, aby zaměstnanec vykonával práci, která neodpovídá jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Zaměstnanec musí být informován o tom, do jaké kategorie je zařazena práce, kterou vykonává. V řadě oborů, k nimž patří i obor kuchař, bývá nutností k realizaci dané pracovní činnosti vlastnictví

zdravotního průkazu, případně podrobení se zvláštnímu očkování. V daném dokumentu je explicitně uvedeno, že mladistvým musí být poskytnuty informace o BOZP. Zvláštní postup se týká těhotných žen, které musí být seznámeny s riziky práce týkajícími se těhotenství, případně kojení, musí být přijata opatření, která snižují u těhotných žen rizika fyzické a psychické únavy. Zaměstnanec má také právo nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti s BOZP. Zaměstnancům musí být zajištěno školení v problematice BOZP, a to vždy při nástupu do práce, při změně pracovního zařazení nebo při změně druhu práce a dále při zavedení nových technologií, při změně výrobních a pracovních prostředků či postupů a v dalších případech, které mohou mít vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci (zákon č. 262/2006 Sb.).

V zákoníku práce je také explicitně stanoveno, že zaměstnavatel má povinnost vytvářet takové pracovní podmínky, které umožní všestranný duševní i tělesný rozvoj mladistvých zaměstnanců, těmto zaměstnancům je možné zadávat pouze takové pracovní úkoly, které odpovídají jejich fyzickému a psychickému rozvoji, navíc je zapotřebí těmto zaměstnancům věnovat na pracovišti zvýšenou péči. Mladiství nesmí pracovat přesčas, v noci, a to s výjimkou osob starších 16 let, přičemž délka práce v noci nesmí být delší než 1 hodina, nad žákem musí být v případě potřeby prováděn dohled dospělé osoby a tato činnost musí souviset s přípravou na povolání. Mladiství nesmí navíc vykonávat práce, u nichž je zvýšené riziko úrazu nebo by mohlo nastat ohrožení zdraví jiných osob (zákon č. 262/2006 Sb.).

V § 104 zákona č. 262/2006 Sb., je uvedeno, že musí zaměstnavatel zajistit zaměstnancům ochranné pracovní prostředky, pracovní oděv, obuv, mycí, čistící a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje, a to dle typu pracoviště a charakteru práce (zákon č. 262/2006 Sb.). Jak zdůrazňuje Šenk (2012), zaměstnavatel musí kontrolovat stav osobních ochranných pracovních prostředků a též kontrolovat jejich používání.

Pokud nastane pracovní úraz, musí zaměstnavatel situaci prošetřit společně se zaměstnancem, je-li to možné, dokud nebude situace řádně prošetřena, není možné stav na místě úrazu. Zaměstnavatel dále musí vést evidenci o všech úrazech, a to i v případě, že úraz nevedl u zaměstnance k pracovní neschopnosti. Pracovní úraz musí být ohlášen stanoveným orgánům a institucím. Evidence je vedena také v případě nemocí z povolání (zákon č. 262/2006 Sb.).

Zaměstnanec má právo odmítnout práci, u které se důvodně obává ohrožení svého života nebo zdraví či jiných osob, přičemž v tomto případě se nejedná o porušení pracovní kázně, resp. nesplnění pracovní povinnosti zaměstnance. Zaměstnanec má ovšem i povinnosti v souvislosti s BOZP, kdy musí dbát o svoji bezpečnost, zdraví, též bezpečnost a zdraví osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání. Znalost základních povinností týkajících se BOZP je součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance. K dalším povinnostem patří účast na školení BOZP, absolvování pracovních-lékařských prohlídek, vyšetření, očkování, je-li tak stanoveno, dodržování předpisů a pokynů zaměstnavatele k zajištění BOZP, s nimiž byl seznámen. Zaměstnanec musí dodržovat stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, nesmí během výkonu práce požívat alkoholické nápoje nebo konzumovat jiné návykové látky, což znamená i požadavek na nekouření na pracovišti a v jiných prostorách, v nichž by byly kouřením ohroženy jiné osoby. Zjistí-li zaměstnanec nedostatky a závady na pracovišti, musí tuto skutečnost oznámit, stejně jako musí oznámit svůj pracovní úraz, je-li to možné, či pracovní úraz kolegy nebo jiné osoby, u které pracovní úraz na pracovišti nastal. Na pokyn vedoucího je zaměstnanec povinen podrobit se zkoušce, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek (zákon č. 262/2006 Sb.).

Ve školském zákoně je uvedeno, že školy a školská zařízení musí přihlížet k základním fyziologickým potřebám žáků a též vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj, včetně předcházení vzniku sociálně patologických jevů. Školy musí zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání, poskytovat v této oblasti žákům potřebné informace. Školy také musí vést evidenci úrazů žáků a obdobně jako zaměstnavatelé zasílají o úrazech hlášení stanoveným institucím (zákon č. 561/2004 Sb.).

Dále je vhodné zmínit vyhlášku č. 180/2015 Sb., která se vztahuje na těhotné ženy a mladistvé zaměstnance. Těhotným ženám jsou dle tohoto zdroje zakázány rizikové práce, tyto ženy nemohou používat izolační dýchací přístroje, vymezeny jsou další činnosti, které nesmí těhotné ženy provádět (např. se zapojením velkých svalových skupin, kdy se zohledňuje tlak na břicho, časté zvedání a přenášení břemene vyšší hmotnosti, než jsou 2 kg, s minutovým energetickým výdejem vyšším než 14,5 kJ/minutu apod. Omezení se týkají také práce s vystavením rázům, vertikálním vibracím, s expozicí vybraným chemickým látkám atd. U mladistvých je též vymezeno, jaké práce provádět nemohou: v případě chlapců

se jedná např. o manipulaci s břemeny těžšími, než je 20 kg nebo 15 kg, je-li tato manipulace častá, u dívek se jedná o hmotnost 15 kg (občasná manipulace) nebo 10 kg (častá manipulace). Práce vsedě je v tomto případě u chlapců limitována zvedáním břemen o hmotnosti vyšší, než je 4,5 kg, u dívek 2,5 kg. Mladiství se nemohou účastnit porážek zvířat na jatkách, nemohou vykonávat práci ve výškách 1,5 m a více, vykonávat práce v uzavřených prostorech, přičemž výjimky jsou stanoveny u práce související s přípravou na povolání, a to za podmínky, že je zajištěn dozor a ochrana zdraví při práci (vyhláška č. 180/2015 Sb.).

1.3.2 Uplatnění BOZP v odborném vzdělávání

V odborném vzdělávání je zapotřebí věnovat zvýšenou pozornost hygieně a bezpečnosti práce. S těmito tématy musí být žáci důkladně seznámeni. V praktickém vyučování je nutností dodržovat předepsaný technologický postup a podmínky bezpečnosti práce. S ohledem na bezpečnost práce tedy musí učitelé volit vhodnou organizaci výuky, metody výuky, tedy např. vytvářet skupiny žáků, u nichž lze zajistit potřebný dohled či dozor. Žáci by měli znát zásady první pomoci při úrazech, musí dodržovat bezpečnostní předpisy při manipulaci s přístroji nebo chemikáliemi. Při všech činnostech s učebními pomůckami je zapotřebí dbát na dodržování pravidel ochrany zdraví a bezpečnosti práce (Čadílek a Loveček, 2005).

Jak zdůrazňuje Tináková, k výchovným cílům by mělo patřit formování vztahu žáků k bezpečnosti při práci. Učitelé by měli důsledně, opakovaně, při všech vhodných a nutných příležitostech (např. exkurze) vysvětlovat žákům význam BOZP, včetně důsledků nedodržení těchto zásad. Učitel v rámci odborného vzdělávání zaznamenává do zápisníku bezpečnosti práce průběh školení BOZP, školení o požární ochraně, též vede záznamy o porušování bezpečnostních předpisů, o úrazech a eviduje také data týkající se pravidelných lékařských prohlídek. Na každém novém pracovišti by měl učitel odborného výcviku vždy provést instruktáž týkající se BOZP (Tináková, 2009). Jak zdůrazňují Jabůrková a Vlčková (2005), žákům nestačí podat pouhé informace a instrukce – je zapotřebí ověřovat, zda všemu předloženému dobře rozumí.

Též při provádění nových činností by měli být žáci vedeni k dodržování bezpečnosti při práci, osvojování si v této oblasti vhodných návyků, týkajících se hygieny a bezpečnosti

při práci. Učitel zároveň vždy musí vycházet z toho, jaké práce mohou být žákům s ohledem na jejich věk zadávány (Tináková, 2009).

Škola musí vždy dostatečně zohledňovat možná rizika z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. Škola musí mít problematiku BOZP zpracovanou ve svém školním vzdělávacím programu. Žáci jsou seznamováni s nebezpečím ohrožujícím jejich zdraví tak, aby bylo nejen ochráněno jejich zdraví, ale též aby se zároveň zvyšovaly jejich kompetence vztahující se k ochraně zdraví. Podrobnosti týkající se BOZP jsou také obsaženy ve školním řádu (MŠMT, 2005). Velmi důležitou roli má ředitel školy, který ve spolupráci s odborníky na problematiku BOZP vytváří pravidla pro žáky v dané oblasti (Romaněnko, Skácelík, 2015).

Zároveň však mají v oblasti BOZP povinnosti i sami žáci, kteří musí dodržovat školní a vnitřní řád a další předpisy školy týkající se BOZP, s nimiž byli seznámeni. Je-li to nutné, žákům musí škola poskytovat ochranné pracovní prostředky, na pracovišti, kde se koná odborná příprava, musí být vytvořeny podmínky pro poskytnutí první pomoci a lékařského ošetření při úrazech a náhlých onemocněních. Škola musí mít vhodně rozmístěny lékárničky a musí žáky i všechny zaměstnance seznámit s poskytováním první pomoci. Škola musí vést záznamy o poučení žáků v problematice BOZP, poznatky žáků mohou být ověřovány (MŠMT, 2005).

Jak zdůrazňuje Hanušová (2014), poskytnutí první pomoci, ve smyslu laické, předlékařské pomoci, je velmi významné pro přežití postiženého. Dle Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci nebývají úrazy učňů, včetně úrazů smrtelných, ojedinělé. Příčinou bývá nedostatečná edukace žáků v oblasti BOZP, ale též nedostatečná reflexe získaných poznatků žáky v praxi (Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, 2006).

Pokud je žák ve škole zraněn, škola zajistí jeho doprovod do zdravotnického zařízení nebo domova, a to dle stavu žáka. Rodiče musí být neprodleně informováni o dané situaci (MŠMT, 2005).

1.3.3 BOZP v oboru kuchař-číšník

Požadavky na dodržování BOZP se týkají také fyzických osob, které zajišťují odborné vzdělávání. Škola s těmito osobami (firmami) uzavírá smlouvu, v níž nesmí chybět ani

ustanovení týkající se opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, včetně ochranných opatření, která musí být přijata (poskytování ochranných prostředků apod.). Právnická nebo fyzická osoba musí žákům zajistit stejnou míru bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jako je tomu u jejích zaměstnanců, ovšem navíc musí být zohledněna specifika žáků daná jejich věkem, tedy různá omezení týkající se výkonu konkrétních pracovních činností (MŠMT, 2005).

Od žáků oboru kuchař-číšník je očekáváno, že budou dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci, což je také explicitně stanoveno jako oborová kompetence, která je u těchto žáků rozvíjena. V rámcovém vzdělávacím programu pro tento obor je uvedeno, že by měli být žáci schopni dodržovat a zvládat následující činnosti, související s BOZP:

- chápat bezpečnost práce jako součást péče o zdraví vlastního i kolegů, zákazníků apod. a též jako součást řízení jakosti;
- znát a dodržovat základní právní předpisy týkající se BOZP a požární prevence;
- osvojit si zásady a návyky bezpečné a zdraví neohrožující pracovní činnosti. Žáci by také měli umět rozpoznat nebezpečný úrazu nebo ohrožení zdraví, v rámci možností by měli dokázat odstranit případné závady, eliminovat rizika úrazu a ohrožení zdraví;
- znát systém péče o zdraví pracujících;
- být vybaveni vědomostmi o zásadách poskytování první pomoci při náhlém onemocnění nebo úrazu a dokázat poskytnout první pomoc (MŠMT, 2007).

Vzhledem k tomu, že kuchaři působí na různých pracovištích, je oblast BOZP poměrně rozsáhlá. Týká se jak samotného pracoviště, tak i přípravy pracoviště, práce s technickým zařízením na pracovišti, skladování zboží. V každé z těchto oblastí by měli být žáci dostatečně informováni o BOZP, instruktáž by měla být co nejvíce názorná (Tomeček, Jaroš a kol., 2011).

S ohledem na skutečnost, že žáci připravují pokrmy, které mohou být konzumovány zákazníky zařízení, v nichž žáci absolvují odbornou přípravu, je také zapotřebí zaměřit se v rámci BOZP i na tuto oblast, neboť žák by neměl svým jednáním způsobit ublížení na zdraví druhé osobě. Je tedy nutností, aby si žáci osvojovali hygienické a bezpečnostní předpisy také při přípravě pokrmů. Seznamování s BOZP nastává již v prvním ročníku

a průběžně pokračuje v ročníkách dalších, se zohledněním specifík vzdělávání žáků, např. v rámci působení u partnerské firmy. Postupně je od žáků očekávána stále větší samostatnost a odpovědnost v této oblasti. V posledním ročníku dochází především k fixaci osvojených návyků (Plánková a kol., 2015).

1.3.4 Vzdělávání žáků oboru kuchař-číšník v problematice BOZP

Při edukaci žáků v oblasti BOZP je nutné věnovat pozornost způsobu jejich provádění. Zejména u dospívajících dochází k tomu, že žáci toto téma nepovažují za důležité, mohou se mu i vysmívat, často nevěnují potřebnou pozornost. Úkolem učitele je zajistit potřebnou pozornost, kázeň. S ohledem na věk žáků je vhodné nevolit pouze teoretickou formu edukace, ale co nejvíce zařazovat různé modelové situace, praktické ukázky. Pokud někteří žáci chybí, nesmí nastat situace, že nejsou v problematice bezpečnosti a ochrany zdraví (BOZ) a BOZP proškoleni (BOZP, 2015).

Nejčastější rizika a z nich plynoucí úrazy v oboru kuchař-číšník, na které by měli být žáci proškoleni, se týkají zasažení elektrickým proudem (příčinou bývá špatný technický stav strojů, přístrojů, různých spotřebičů. V praxi také dochází k tomu, že nejsou tyto přístroje kontrolovány ve stanovených lhůtách. Žáci také nedodržují zásadu, že nelze čistit stroje a zařízení, která jsou pod elektrickým napětím), časté jsou také úrazy v důsledku používání strojů, u kterých chybí kryty. Dochází také k popálení o horké části strojů nebo v souvislosti s manipulací s horkými nádobami. Poměrně časté bývá opaření horkými kapalinami, olejem, parami, postříkání horkým olejem nebo jinými kapalinami, poleptání chemickými látkami, hořlavinami. Velmi často se jedná o pořezání ostrými předměty nebo ostrými hranami přístrojů. Při manipulaci s čistícími prostředky může nastat poškození pokožky. Znečištěná podlaha vede k uklouznutí a pádům. Pády mohou nastat i při ukládání předmětů do polic, regálů, kdy je užíván žebřík nebo schůdky. Všechna tato rizika bývají vymezena, žáci by tedy měli vědět, jak dodržovat BOZP na pracovišti, což se ovšem neděje a tyto úrazy tak bývají většinou důsledkem nedodržování potřebných zásad (Tomeček, Jaroš a kol., 2011).

K hlavním zásadám BOZP patří:

- dodržování hygieny a pořádku na pracovišti: žáci musí udržovat čisté, suché podlahy, ihned odstranit případnou mastnotu, rozsypané potraviny;

- nutné je užívání osobních ochranných pracovních prostředků, což zahrnuje protiskluzovou obuv, rukavice, zástěry, ochranné brýle, pokrývku hlavy. Neužívat v kuchyni ozdobné předměty;
- být proškolen na práci s technickými zařízeními, přístroji, postupovat podle návodů od výrobce, dle instruktáže učitele. Před zahájením práce na těchto zařízeních a přístrojích je zapotřebí provést vizuální prohlídku zařízení, nepracovat na něm, pakliže je zjištěna závada. Závadu se nesmí žáci pokoušet sami odstranit. Před čištěním přístrojů se musí žáci ujistit, že je zařízení odpojeno od elektrického zdroje;
- nože musí být dobře nabroušené, smí se přenášet čepelí směrem dolů;
- při práci s horkými předměty, jakými jsou např. hrnce, poklice, pokrmy vytahované z trouby, užívat chňapku nebo utěrku;
- při dosahování na výše uložené předměty užívat schůdky, žebřík, nikoliv židli nebo nestabilní plochy;
- čistící prostředky musí být skladovány odděleně od potravin. Žáci musí být proškoleni na práci s nimi a užívat ochranné pomůcky;
- nutná je zdravotní způsobilost, držení zdravotního průkazu, který vydává praktický lékař nebo pracovně-lékařská služba (BOZP, 2016).

Je také nezbytné, aby žáci byli na pracovišti ukáznění (nebavit se při práci apod.). Nelze být pod vlivem návykových látek (alkohol, jiné drogy), nelze opouštět pracoviště bez svolení učitele. Žáci by měli být na odbornou výuku vždy odpočinuti, je vhodné naučit se předcházet stresu, zvládat jej (BOZP, 2016).

2 Praktická část

Druhá kapitola práce představuje realizovaný výzkum. Uvedena je koncepce výzkumu i získané výsledky. V závěru kapitoly jsou výsledky vztaheny k teoretickým východiskům a výzkumným otázkám.

2.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Cílem výzkumu je analyzovat znalosti vybraných žáků vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje, týkající se dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Dílčí cíle (DC) byly formulovány následovně:

DC1: Zjistit, jakým způsobem probíhá předávání informací o problematice BOZP vybraným žákům vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje.

DC2: Zjistit, jaké jsou znalosti vybraných žáků Středočeského kraje o problematice úrazů na pracovišti.

DC3: Zjistit, jaké jsou znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje o právech a povinnostech žáků, týkajících se problematiky BOZP.

DC4: Zjistit, jak se liší znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje 1. a 3. ročníku v problematice BOZP.

Hlavní výzkumná otázka zní: Jaké jsou znalosti vybraných žáků vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje, týkající se dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci?

Dílčí výzkumné otázky (DVO):

DVO1: Jakým způsobem probíhá předávání informací o problematice BOZP vybraným žákům vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje? (otázky č. 1-7)

DVO2: Jaké jsou znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje o problematice úrazů na pracovišti? (otázky č. 8-11)

DVO3: Jaké jsou znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje o právech a povinnostech žáků, týkajících se problematiky BOZP? (otázky č. 12-19)

DVO4: Jak se liší znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje 1. a 3. ročníku v problematice BOZP? (srovnání otázek č. 9-19 mezi respondenty z 1. a 3. ročníku).

2.2 Metodika výzkumu

Výzkum byl koncipován jako kvantitativní. Kvantitativní výzkum umožňuje podle Reichela (2009) rychlý sběr i analýzu dat, kdy jsou využívány statistické metody. Zkoumány jsou však pouze vybrané aspekty sledovaného jevu. Výsledky lze většinou generalizovat, pokud nejsou závěry příliš abstraktní.

2.2.1 Dotazníkové šetření

Metodou výzkumu byl dotazník vlastní konstrukce, jehož podoba je uvedena v oddílu příloh (Příloha 1). Konstrukce dotazníku vycházela z formulovaných výzkumných otázek. V úvodu dotazníku byli respondenti seznámeni s cílem výzkumu, využitím získaných dat a způsobem vyplnění dotazníku. Dotazník obsahuje převážně uzavřené otázky a polouzavřené otázky, u některých položek je doplňující otázka. V závěru dotazníku jsou dvě identifikační otázky, umožňující popis výzkumného souboru.

Uzavřenými otázkami byly položky č. 7-9, 11-16, 18-20. Polouzavřené byly otázky č. 1-6, 10. U těchto otázek byly respondentům nabídnuty možnosti odpovědí, navíc měli respondenti možnost uvést vlastní odpověď. U otázky č. 7 byly položeny dvě doplňující otázky, na které odpovídali respondenti, kteří u otázky č. 7 podali kladnou odpověď. V první doplňující položce respondenti volili z nabízených možností, případně mohli opět uvést vlastní odpověď, druhá doplňující otázka byla otevřená. Otázky č. 17 a 22 byly otevřené. Respondenti měli tedy vlastními slovy podat odpověď, nemohli volit z nabízených odpovědí. Položka č. 21 byla škálová: respondenti volili svoji odpověď na stupnici, zároveň měli svoji odpověď vysvětlit, doplnit.

V závěru dotazníku měli žáci prostor pro vlastní náměty a komentáře.

Před vlastní administrací dotazníku byl proveden předvýzkum, který dle Dismana (2011) umožňuje ověřit srozumitelnost dotazníku, odhalit případné nedostatky.

Předvýzkum

Předvýzkumu se zúčastnilo 11 osob studujících obor kuchař-číšník. Jednalo se o náhodně oslovené žáky oboru kuchař-číšník, a to z vybrané školy ve Středočeském kraji. Výzkum následně probíhal v jiné škole. Žákům byl předložen dotazník na konci vyučování, po předchozí domluvě, která byla provedena předchozí den na začátku vyučování, přičemž ředitel školy souhlasil s možností provést ve škole tento předvýzkum. Předvýzkumu se účastnili žáci prvního a třetího ročníku, neboť žáci těchto ročníků oboru kuchař-číšník byli respondenti výzkumu.

Na základě zpětné vazby těchto osob byly přidány doplňující otázky v případě položky č. 7, neboť žáci uváděli různé způsoby ověřování znalostí z BOZP a bylo zřejmé, že je vhodné zjistit, jakým způsobem toto ověřování v praxi probíhá. U otázky č. 17 byly doplněny další možné odpovědi, neboť v této otázce většina oslovených žáků (celkem 10) chybovala. Přidání odpovědí nesloužilo ke znejištění žáků, ale více odpovědí dávalo možnost lépe si vlastní odpověď rozmyslet, porovnat s jinými alternativami. Na otázku č. 18 nedokázalo odpověď 12 z 15 oslovených žáků. Přidána tak byla i možnost „nevím“. Zároveň se všemi žáky, kteří se předvýzkumu zúčastnili, bylo provedeno zopakování všech otázek, jejich správné zodpovězení. Pokud si žáci nebyli jisti svými odpověďmi nebo často chybovali, téma bylo podrobněji probráno, zodpovězeny byly položené dotazy.

Ze závěrečné reflexe vyplynulo, že je dotazník pro respondenty srozumitelný, tedy může být distribuován cílové skupině.

2.2.2 Popis a výběr cílové skupiny

Výzkum probíhal během období prosinec 2020 až leden roku 2021. S ohledem na uzavření škol byl dotazník administrován online. Dotazník byl vyvěšen na serveru www.vyplnto.cz, a to v období od 12. 12. 2020 do 3. 1. 2021.

Vzhledem k nízké pravděpodobnosti získání respondentů do výzkumu (dobrovolnost účasti, absence kontroly, zda žáci dotazník vyplnili, dané distanční výukou, na rozdíl od prezenční výuky, kdy by bylo možné dotazník rozdat přímo ve třídách) byly osloveny všechny školy ve Středočeském kraji, které nabízejí obor kuchař-číšník 65-51-H/01. Jednalo se o tyto školy:

- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Vlašim, Zámek 1;

- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Beroun – Hlinky, Okružní 1404;
- Střední odborné učiliště Slaný, příspěvková organizace, Hlaváčkovo náměstí 673/14, Slaný;
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Kladno, náměstí Edvarda Beneše 2353, Kladno;
- Střední odborné učiliště Čáslav, Žižkovo nám. 75, Jana Žižky z Trocnova 75/12, Čáslav;
- Střední odborná škola gastronomie a hotelnictví Mladá Boleslav, s. r. o., Na Celně 281, Mladá Boleslav;
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Městec Králové, T. G. Masaryka 4;
- Střední odborné učiliště společného stravování Poděbrady, Dr. Beneše 413/II, Dr. Beneše 413/33, Poděbrady;
- Střední odborné učiliště Sedlčany, Petra Bezruče 364.

Žádost o účast ve výzkumu byla podána zejména telefonicky s řediteli škol, neboť původní oslovení e-mailem bylo u většiny škol bez reakcí. Ředitelé škol si většinou vyžádali čas na konzultaci s třídními učiteli prvních a třetích ročníků, zda budou ochotni svým žákům distribuovat odkaz na dotazník. První a třetí ročníky byly vybrány záměrně, neboť cílem bylo srovnat odpovědi žáků, kteří by měli být seznamováni poprvé s BOZP ve svém oboru, tj. žáků prvních ročníků, a žáků posledních (třetích) ročníků, kteří by již toto téma měli znát velmi dobře, případná neznalost může prokazovat nedostatečnou pozornost věnovanou problematice BOZP.

Smluven by termín opětovného kontaktu. Většina škol ovšem odmítla, neboť třídní učitelé byli značně vytížení distanční výukou. Výzkum tak probíhal pouze v následujících školách:

- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Beroun – Hlinky, Okružní 1404;
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Kladno, náměstí Edvarda Beneše 2353, Kladno;
- Střední odborné učiliště Čáslav, Žižkovo nám. 75, Jana Žižky z Trocnova 75/12, Čáslav;
- Střední odborná škola gastronomie a hotelnictví Mladá Boleslav, s. r. o., Na Celně 281, Mladá Boleslav.

Po získání souhlasu byl odkaz na dotazník předán ředitelem školy třídním učitelům prvních a třetích ročníků, jejich odpovědi byly v dotazníku srovnávány.

S ohledem na způsob sběru dat není možné určit návratnost dotazníku, tedy ani to, kolik žáků dotazník skutečně obdrželo, resp. rozhodlo se jej vyplnit. Tento způsob výběru respondentů však byl vhodný s ohledem na etiku výzkumu. Respondenti byli seznámeni s cílem výzkumu, distribuce pomocí serveru vyplnto.cz umožnila zajistit respondentům anonymitu. Výzkum v dané škole probíhal se souhlasem ředitele školy. Účast respondentů ve výzkumu byla dobrovolná.

Nutno doplnit, že původním záměrem při koncepci výzkumu bylo provést také sekundární analýzu dat ve vybraných školách, která by byla zaměřena na výskyt úrazů, zaznamenaných v knize úrazů. Tato data by bylo možné použít ke komparaci výsledků dotazníkového šetření, s možností určit, zda lze některým úrazům předejít vhodněji zaměřenou prevencí formou edukace žáků v BOZP. Nicméně tím, že byly školy v době výzkumu uzavřené a ředitelé škol s odkazem na zavedená hygienická opatření neumožňovali vstup do budovy jiným osobám než pracovníkům školy, bylo nutné od tohoto plánu upustit. Výsledky výzkumu tedy vycházejí pouze z dotazníkového šetření a pouze na jejich základě jsou také navržena určitá doporučení ke změně pojetí školení žáků v BOZP, uvedená v diskusi.

2.3 Výsledky výzkumu

K analýze dat byla zvolena popisná statistika. U každé položky byla zjišťována absolutní a relativní četnost odpovědí. V případě otevřených otázek byla k analýze takto získaných dat zvolena metoda vytváření trsů, kterou popisuje Miovský (2006) jako obdobu otevřeného kódování zakotvené teorie. Badatel uspořádává výroky nebo jejich části do skupin, zvolit lze např. tematický, časový nebo prostorový překryv. Zvolen byl tematický překryv. Po roztrídění výroků do trsů byly trsy pojmenovány, zjištěn byl počet odpovědí v každém z trsů a opět byla určována absolutní a relativní četnost.

Výzkumný soubor tvořilo celkem 91 respondentů. Převládali muži, kterých bylo 67 (73,6 %). Žen bylo 24 (26,4 %).

Výzkumný soubor tvořili žáci pouze dvou ročníků: jednalo se o první ročník, který uvedlo 57 (62,6 %) respondentů, a dále o ročník třetí, který v době dotazníkového šetření

navštěvovalo 34 (37,4 %) respondentů. Z prvního ročníku se dotazníkového šetření zúčastnilo 12 dívek a 45 chlapců. Z třetího ročníku se jednalo o 12 dívek a 22 chlapců.

Další identifikační otázky již dotazník neobsahoval.

Dále v textu jsou prezentovány zjištěné výsledky, a to pomocí grafů nebo tabulek (tabulky jsou voleny u odpovědí s více možnostmi responsí, z důvodu větší přehlednosti).

První otázkou bylo zkoumáno, kdo žákům předává informace o BOZP. Žáci měli možnost uvést více relevantních odpovědí. Přehled výsledků podává tabulka 3.

Tabulka 3: Kdo informuje žáky o BOZP

Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	
Třídní učitel	7	6 %	34	33 %	41
Každý nebo téměř každý učitel, který nás učí	0	0 %	0	0 %	0
Odborník na problematiku BOZP, který není pracovníkem školy	20	17 %	3	3 %	23
Učitel, který nás má na odbornou přípravu	54	46 %	19	18 %	73
Pracovník, který nás má na starosti v rámci praxe ve firmě	27	23 %	34	33 %	61
Jiná osoba	10	8 %	13	13 %	23
Celkem	118	100 %	103	100 %	221

Jak je z tabulky 3 patrné, respondenti z každého ročníku volili více možností. Celkem bylo získáno 221 odpovědí, přičemž 118 odpovědí uvedli žáci prvního ročníku, 103 odpovědí žáci třetího ročníku.

Žádný z respondentů neuvedl, že by je seznamoval s problematikou BOZP jakýkoliv učitel. Všichni žáci třetího ročníku uváděli, že je s problematikou BOZP seznamuje třídní učitel a dále se jednalo o pracovníky, kteří mají žáky na starosti v rámci praxe ve firmě.

V případě žáků 1. ročníku byly získány v tomto ohledu odlišné odpovědi. Třídní učitel byl uveden 7x, pracovníci působící u žáků v rámci praxe pouze 27x, což ovšem mohlo být způsobeno tím, že někteří žáci praxi dosud neabsolvovali. Učitele, který vyučuje odbornou přípravu, uváděli častěji žáci z prvního ročníku než z ročníku třetího. Z prvního ročníku byla tato odpověď uvedena 54x, u žáků třetího ročníku 19x. Žáci z prvního ročníku také častěji

uváděli, že je s touto problematikou seznamuje odborník na dané téma, který není pracovníkem školy: tato odpověď byla žáky 1. ročníku zvolena 20x, u žáků 3. ročníku jen 3x

Odpověď, že je s tématem BOZP seznamuje někdo jiný, byla uvedena 10x žáky 1. ročníku a 13x žáky 3. ročníku. Uváděn byl kuchař na praxi nebo mistr/mistrová.

Druhou otázkou bylo zjišťováno, kdy byli žáci poprvé seznámeni s problematikou BOZP. Odpovědi jsou uvedeny v tabulce 4.

Otázka č. 2 byla ve znění: Kdy jste byl/a poprvé seznámen/a s problematikou BOZP?

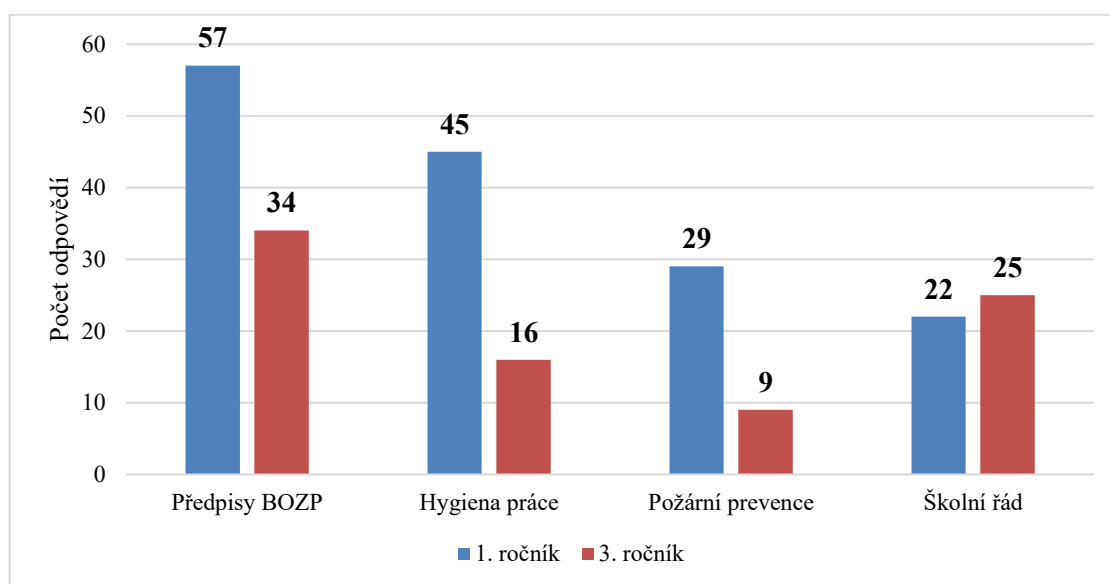
Respondenti volili ze dvou možných odpovědí. Možnost a) se týkala 1. pololetí 1. ročníku, tato odpověď by také měla být uvedena všemi respondenti, neboť s problematikou BOZP by měli být seznámeni žáci v co nejkratší době po zahájení studia, nejpozději v rámci první hodiny praktické výuky. Tuto možnost také uvedli všichni žáci z obou ročníků. Možnost b) později než v 1. pololetí 1. ročníku (uved'te prosím kdy) nezvolil žádný z respondentů.

Třetí otázkou bylo zjišťováno, v jakých oblastech byli žáci proškoleni. Respondenti měli opět uvést všechny odpovědi, které se jich týkali. Přehled odpovědí je podán v grafu 1.

Všechny odpovědi, které byly žákům nabídnuty, byly správné, resp. žáci měli uvést všechny odpovědi zobrazené v grafu 1 (předpisy BOZP, hygiena práce, požární prevence, školní řád), neboť ve všech těchto oblastech by měli být žáci proškoleni, a to opět co nejdříve po zahájení studia.

Jak je však z grafu 1 patrné, pouze v případě BOZP se jednalo o všechny žáky z obou ročníků, což tedy bylo také uváděno v předchozí otázce.

Celkem bylo získáno v případě žáků 1. ročníku 153 odpovědí a v případě žáků 3. ročníku celkem 84 odpovědí. Dále v textu je pro větší přehlednost vždy uvedena nejprve zjištěná absolutní četnost odpovědí, v závorce je posléze uvedena i relativní četnost, která byla určována jako podíl odpovědí z celkového počtu odpovědí dané skupiny žáků (1. nebo 3. ročník).

Graf 1: V jakých oblastech byli žáci proškoleni

V oblasti hygieny práce bylo uvedeno proškolení 45x žáky 1. ročníku (29 %) a 16x žáky 3. ročníku (19 %). Proškolení v požární prevenci bylo uvedeno 29x žáky 1. ročníku (19 %) a 9x žáky 3. ročníku (11 %). Se školním řádem bylo uvedeno seznámení 22x žáky 1. ročníku (14 %) a 25x žáky 3. ročníku (30 %). S výjimkou školního řádu tedy byli s předloženými oblastmi častěji seznámeni žáci 1. ročníku, ovšem příčina tohoto rozdílu může spočívat v tom, že si žáci 3. ročníku již přesně nevybavují, v čem byli proškoleni, školní řád může být žákům připomínán častěji, v souvislosti s chováním v rámci vzdělávání.

Otázka č. 4. Jak probíhá vzdělávání v problematice BOZP? (Můžete označit více možností):

Tabulka 4: Způsob vzdělávání žáků v BOZP

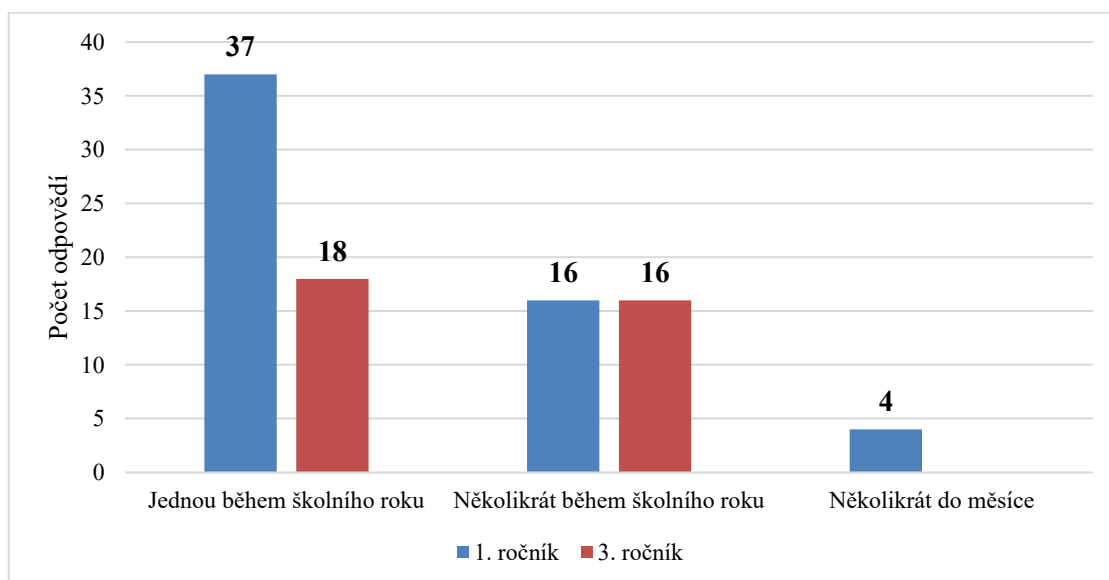
Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	
Přednáška bez praktických ukázek	13	13 %	4	6 %	17
Přenáška s praktickými ukázkami	51	51 %	34	54 %	85
Diskuse se žáky	36	36 %	25	40 %	61
Jiné	0	0 %	0	0 %	0
Celkem	100	100 %	63	100 %	163

U této otázky mohli respondenti opět uvést více možných odpovědí. V případě žáků 1. ročníku se jednalo o 100 odpovědí, u žáků 3. ročníku o 63 odpovědí. V závorce je opět

uvedena relativní četnost odpovědí, tedy podíl odpovědi z celkového počtu, zvlášť pro každou skupinu žáků.

Jak je z tabulky 4 patrné, přednášku bez praktických ukázek absolvují častěji žáci 1. ročníku. Tato odpověď byla uvedena 13x (13 %), žáky ze 3. ročníku byla uvedena jen 4x (6 %). Přednášku s praktickými ukázkami uváděli častěji žáci 3. ročníku: tato odpověď byla zvolena 34x žáky 3. ročníku (54 %) a z 1. ročníku byla zvolena 51x (51 %). Diskuse se žáky byla uvedena 36x žáky 1. ročníku (36 %) a 25x žáky 3. ročníku (40 %). Vlastní odpověď, tj. možnost jiné, nezvolil žádný z respondentů.

Otázka č. 5. Jak často probíhá vzdělávání v problematice BOZP?

Graf 2: Četnost vzdělávání v BOZP

Respondenti měli uvést jednu odpověď z nabízených možností. Pochopitelně je žádoucí, aby vzdělávání žáků v BOZP probíhalo průběžně během školního roku, nicméně nejčastěji uváděli respondenti z obou ročníků, že jsou v problematice BOZP vzdělávání pouze jednou během školního roku. Tuto odpověď uvedlo 37 (65 %) žáků 1. ročníku a 18 (53 %) žáků 3. ročníku. Možnost několikrát během školního roku zvolilo 16 (28 %) žáků 1. ročníku a též 16 (47 %) žáků 3. ročníku, tedy žáci 3. ročníku tuto odpověď uváděli častěji.

Možnost několikrát do měsíce zvolili 4 (7 %) žáci 1. ročníku, což lze hodnotit velmi kladně, s ohledem na skutečnost, že je zapotřebí při zahájení praktické výuky dbát na bezpečnost

žáků, tématu je tak zapotřebí věnovat zvýšenou pozornost. Tuto možnost ovšem nezvolil žádný z žáků 3. ročníků. Žádný z žáků (z žádného ročníku) nezvolil možnosti několikrát do týdne, každý den nebo skoro každý den, ani neuvedl vlastní odpověď.

Otázka č. 6. Jak často se bavíte se o problematice BOZP během odborného vzdělávání?

Odpovědi na tuto otázku jsou pro větší přehlednost uvedeny v tabulce, aby bylo možné uvést přesné znění možných odpovědí. V tomto případě žáci měli uvést pouze jednu odpověď. Výsledky jsou podány v tabulce 6.

Tabulka 5: Četnost hovorů na téma BOZP během odborného vzdělávání

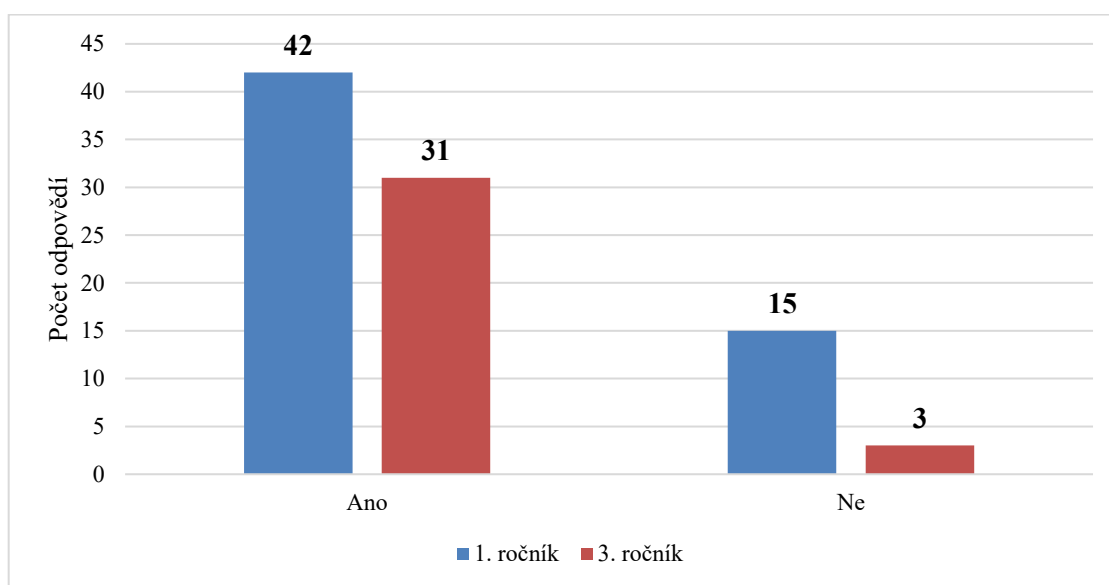
Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	N
Vždy nebo skoro vždy v rámci praktické výuky (každého bloku, týdne...)	7	12 %	0	0 %	7
Několikrát během praktické výuky (v průběhu školního roku)	29	51 %	28	82 %	57
Jen když nastane nějaký problém (úraz apod.)	15	27 %	6	18 %	21
Nikdy se o tom nebavíme	3	5 %	0	0 %	3
Jiná možnost	3	5 %	0	0 %	3
Celkem	57	100 %	34	100 %	91

V tabulce 5 si lze povšimnout, že žáci 3. ročníku uváděli jen 2 typy odpovědí, zatímco žáci 1. ročníku uvedli každou z odpovědí. U obou skupin respondentů se nejčastěji jednalo o odpověď několikrát během praktické výuky (v průběhu školního roku), kterou uvedlo 29 (51 %) žáků 1. ročníku a 28 (82 %) žáků 3. ročníku. Alternativu odpovědi jen když nastane nějaký problém (úraz apod.) zvolilo 15 (27 %) žáků 1. ročníku a 6 (18 %) žáků 3. ročníku.

Žáci prvního ročníku také uváděli, že se tak děje vždy nebo skoro vždy v rámci praktické výuky (každého bloku, týdne...), kdy tuto variantu odpovědi zvolilo 7 (12 %), což opět svědčí patrně o tom, že je tomuto tématu v prvním ročníku věnována zvýšená pozornost. Dále 3 (5 %) respondenti uvedli, že se o BOZP během odborného vzdělávání nebaví vůbec a též 3 (3 %) respondenti zvolili vlastní odpověď. Všichni uváděli konkrétní číselku: celkem 2 žáci odpověděli, že se na toto téma bavili s učitelem jen jednou, dvakrát uvedl 1 respondent.

Otázka č. 7. Jsou ověřovány Vaše znalosti z oblasti BOZP?

Odpovědi na tuto otázku jsou uvedeny v grafu 3. Znalosti z BOZP by měly být ověřovány, ovšem jak je z grafu 3 patrné, kladnou odpověď podalo jen 42 (74 %) žáků 1. ročníku a 15 (44 %) žáků 3. ročníku, což tedy v kontextu předchozích výsledků svědčí o tom, že nižší edukace žáků 3. ročníků v BOZP nevychází patrně z toho, že by téma žáci dobře znali, ale patrně celkově je znalost spíše předpokládána, i když nemusí být na patřičné úrovni.

Graf 3: Ověřování znalostí BOZP

Respondenti, kteří na tuto otázku podali zápornou odpověď, měli pokračovat otázkou č. 8. Ostatní respondenti měli zodpovědět dvě doplňující otázky.

První doplňující otázkou bylo zjišťováno, jakým způsobem probíhá ověřování znalostí z BOZP. Přehled odpovědí je podán v tabulce 6.

V tabulce 6 si lze povšimnout, že u žáků 3. ročníků dochází převážně k ověřování znalostí z BOZP formou ústního zkoušení, a to jen v případě, kdy je to potřeba, což uvedlo 30 (96 %) těchto žáků. Toto ověřování tedy může probíhat např. při zjištění neznalosti žáka určitého aspektu BOZP, což není vhodné. Ověřování by mělo probíhat v rámci celé třídy, a to pravidelně. Tuto odpověď též zvolilo 12 (29 %) respondentů.

Tabulka 6: Způsob ověřování znalostí z BOZP

Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	N
Písemně (test jednou během studia)	17	40 %	0	0 %	17
Písemně (test několikrát během studia)	10	24 %	1	4 %	11
Ústně, když je potřeba	12	29 %	30	96 %	42
Ústně formou zkoušky	3	7 %	0	0 %	3
Jiné	0	0 %	0	0 %	0
Celkem	42	100 %	31	100 %	73

Celkem 1 (4 %) žák 3. ročníku a 10 (24 %) žáků 3. ročníku odpovědělo, že toto ověřování probíhá písemně, a to několikrát během studia. Odpověď písemně, ovšem jen jednou během studia, podalo 17 (40 %) respondentů z 1. ročníku, a žádný žák z ročníku 3. Podobně žáci 3. ročníku nevolili možnost ústního zkoušení, zatímco danou odpověď uvedli 3 (7 %) žáci 1. ročníku. Žádný z respondentů nezvolil vlastní odpověď.

Druhá doplňující otázka se týkala toho, kdo dané ověřování provádí. Otázka byla otevřená, metodou vytváření trsů vzniklo několik kategorií odpovědí, které jsou uvedeny v tabulce 7.

Tabulka 7: Kdo ověřuje znalosti žáků z BOZP

Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	N
Mistr	13	27 %	19	49 %	32
Kuchař	3	6 %	8	20 %	11
Učitel	27	57 %	10	26 %	37
Majitel restaurace	0	0 %	2	5 %	2
Školitel BOZP	4	8 %	0	0 %	4
Třídní učitel	1	2 %	0	0 %	1
Celkem	48	100 %	39	100 %	87

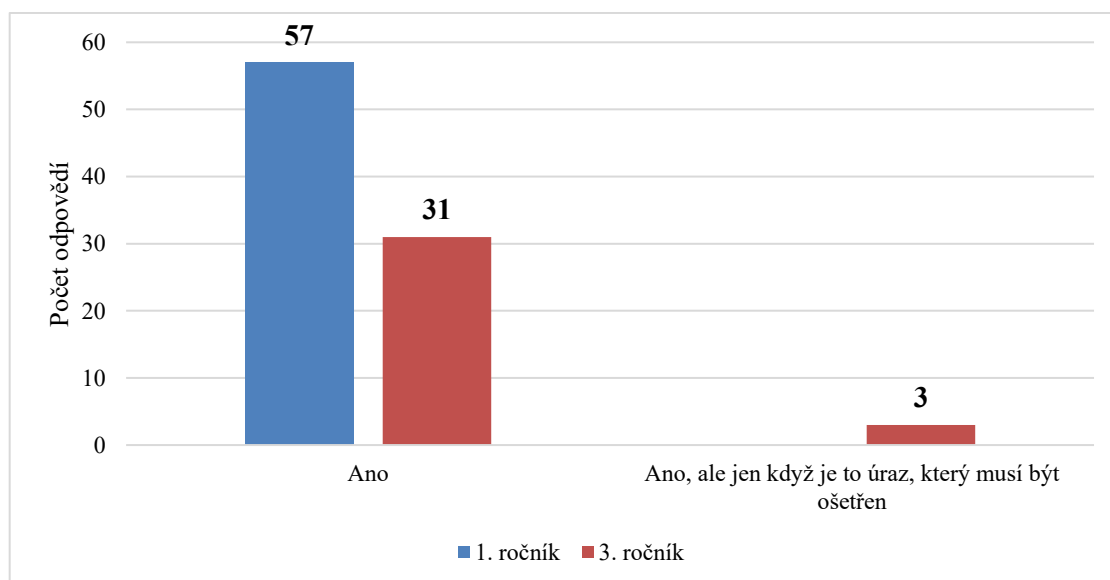
Na tuto otázku uváděli někteří respondenti více odpovědí, nicméně stále se jednalo o žáky, kteří podali kladnou odpověď v otázce č. 7. Získáno bylo 48 odpovědí od žáků 1. ročníku a 39 odpovědí od žáků 3. ročníku.

Žáci 1. ročníku uváděli nejčastěji učitele – odpověď byla zvolena 27x (57 %), v případě žáků 3. ročníku 10x (26 %). Naopak žáci z 3. ročníku nejčastěji uváděli mistra. Žáci 3. ročníku uvedli mistra 19x (49 %), žáci 1. ročníku 13x (27 %).

Žáci 3. ročníku také častěji zmiňovali kuchaře. Tato odpověď byla podána žáky 1. ročníku 3x (6 %), žáky 3. ročníku 8x (20 %). Majitele restaurace neuvedl žádný z žáků 1. ročníku, ve 3. ročníku byla uvedena 2x (5 %). Školitele BOZP naopak uvedli jen žáci z 1. ročníku: odpověď byla zvolena 4x (8 %).

Žáci 1. ročníku také uvedli třídního učitele, kdy se jednalo ovšem jen o 1 odpověď, zatímco ze skupiny žáků 3. ročníku se nejednalo o žádnou odpověď.

Otázka č. 8. Když se Vám během výuky stane úraz, musíte ho vždy nahlásit?

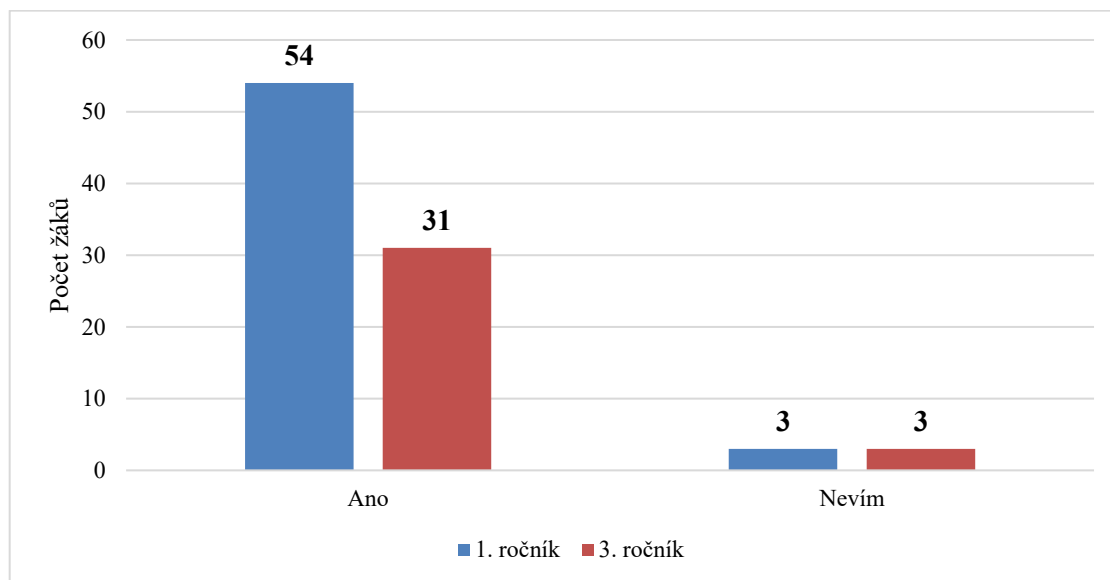

Graf 4: Hlášení úrazu během výuky

Úraz, který se stane žákům během výuky, musí být vždy nahlášen, bez ohledu na to, o jaký typ úrazu se jedná. Některé úrazy nemusí dle aktuálního posouzení vyžadovat ošetření, ovšem ve skutečnosti mohou znamenat závažné ohrožení zdraví (vnitřní krvácení, otřes mozku apod.). Ve vyhlášce č. 65/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů tedy není nijak rozlišeno, za jakých okolností úraz nastal či o jaký úraz se jedná: každý úraz musí být zaznamenán v knize úrazů a pochopitelně žáci musí obdržet informaci, že mají úrazy hlásit. Výsledky zaznamenané v grafu 4 jsou tedy do určité míry překvapující, neboť zejména žáci

3. ročníků by tuto skutečnost měli znát. Nicméně správnou odpověď uvedlo ze 3. ročníků jen 31 (91 %) žáků, 3 (9 %) žáci podali nesprávnou odpověď, tj. že je nutné hlásit jen úraz, který musí být ošetřen. Naopak z 1. ročníků znali správnou odpověď všichni žáci.

Otázka č. 9. Hlásí se úrazy, které se žákům stanou v souvislosti s jejich vzděláváním?

Graf 5: Hlášení úrazů spojených se vzděláváním

Jestliže úraz nastane např. mimo školu, ovšem v rámci vzdělávání žáka (např. v rámci praxe v určité firmě), i tyto úrazy musí být hlášeny. U této otázky chybovali žáci jak z 1., tak i z 3. ročníku, kdy správnou odpověď uvedlo 54 (95 %) žáků 1. ročníků a 31 (91 %) žáků 3. ročníků.

Otázka č. 10. Kdo poskytuje první pomoc při úrazu?

U této otázky vybírali respondenti z více možností, ovšem uvést měli pouze jednu. Za správnou odpověď lze považovat pouze první možnost, tedy první pomoc by měl poskytnout ten, kdo je u zraněného. Pochopitelně nejčastěji se v rámci výuky v oboru kuchař-číšník jedná o učitele. Ten však nemusí být přítomen (byť by měl), a v takovém případě nelze počkat, až bude na místě, podobně nelze ani čekat, než na místo dorazí zdravotník, pokud byl přivolán. Správnou odpověď uvedlo jen 22 (39 %) žáků 1. ročníku a 19 (56 %) žáků 3. ročníku.

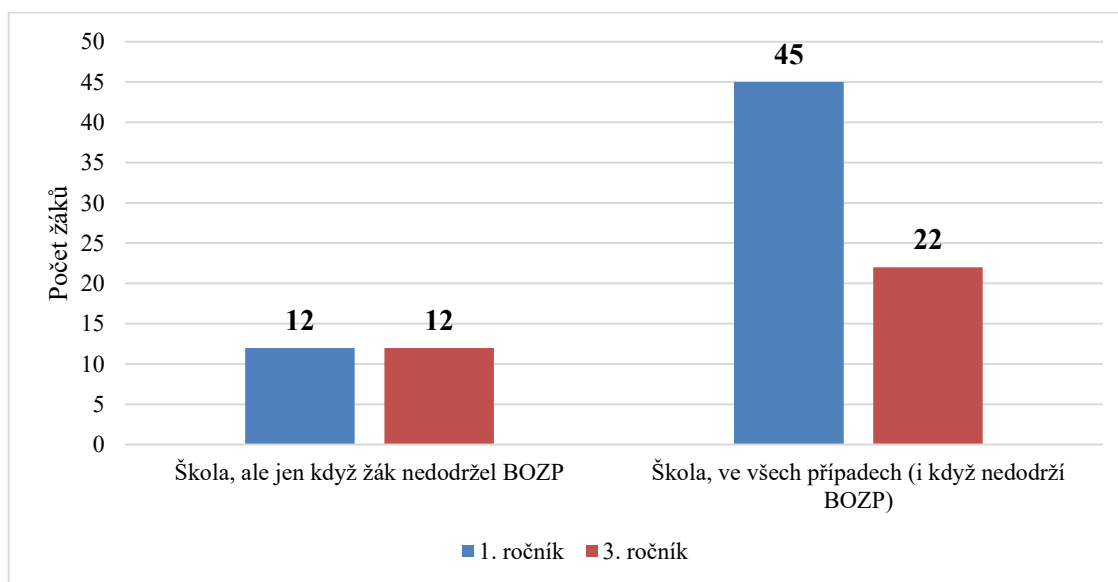

Tabulka 8: Osoba poskytující první pomoc při úrazu

Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	
Kdokoliv, kdo je u zraněného	22	39 %	19	56 %	41
Jen učitel	12	21 %	6	18 %	18
Žák za vedení (pod dozorem) učitele	3	5 %	0	0 %	3
Zdravotník, který je přivolán k úrazu	12	21 %	0	0 %	12
Nevím	8	14 %	0	0 %	3
Jiná osoba, prosím uveďte	0	0 %	9	26 %	9
Celkem	57	100 %	34	100 %	86

Jak je z tabulky 8 patrné, respondenti mohli uvést i jinou, tedy vlastní odpověď, čehož ovšem využili pouze žáci 3. ročníků. Jednalo se o 9 odpovědí od těchto žáků, kdy se 3 odpovědi týkaly mistra (tj. v zásadě mohli zvolit odpověď „jen učitel“) a dalších 6 odpovědí kuchaře, což tedy též není správná odpověď.

Otázka č. 11. Kdo je odpovědný za úraz ve škole?

Graf 6: Odpovědnost za úraz ve škole

U této otázky volili respondenti ze dvou možných odpovědí, jak je zachyceno v grafu 6. Pokud se ve škole stane úraz, škola je za něj zodpovědná, ovšem pouze v případě, že byly

ze strany žáka dodrženy povinnosti v souvislosti s BOZP. Tuto správnou odpověď uvedlo 12 (21 %) žáků 1. ročníku a 12 (35 %) žáků 3. ročníku. Tento výsledek pochopitelně není příliš příznivý. Skutečnost, že si oslovení žáci většinou nejsou vědomi své odpovědnosti, může vést i ke snížení pozornosti věnovaného vhodnému chování v souvislosti s BOZP.

Otázka č. 12. Zvolte prosím všechny správné možnosti, jak postupovat při popálení (opaření) na trupu, které je závažné (např. 3. stupně, zasaženy všechny vrstvy kůže):

Každý jedinec by měl znát zásady poskytnutí první pomoci v případě popálenin. Respondentům byly nabídnuty možnosti odpovědí, v tabulce 9 jsou označeny ty, které jsou s ohledem na položenou otázku správné: popáleniny 3. stupně by měly být chlazeny vodou o teplotě maximálně 8 °C. Je důležité vyprostit postiženého z nebezpečí, postižené oblečení hasit (vleže, např. válením po zemi). Řetízky, hodinky, prstýnky apod. je zapotřebí co nejdříve odstranit, neboť tělo bude otékat (pochopitelně pokud jsou v místě spáleniny a odstranit nejdou, ponechány jsou na místě). Chybou je chlazení ledem, propichování puchýřů, přikládání mastí apod. Je-li popálenina 3. stupně, chlazeny by měly být pouze některé části těla (krk, ruce, obličej). Z důvodu zamezení úniku tepla z těla lze přikrýt nezasažené části těla.

Jak je z tabulky 9 patrné, správné odpovědi uváděli častěji žáci 1. ročníků, a to v případě vyproštění postiženého z nebezpečí, hašení oblečení na postiženém, žáci 3. ročníků uváděli správné odpovědi častěji než žáci 1. ročníků v případě chlazení místa pod tekoucí vodou, a to co nejdéle. Přikrytí nezasažených částí těla neuvedl žádný z respondentů.

Uváděny byly i nesprávné odpovědi, a to zejména u možnosti „nedotýkat se postiženého a co nejdříve zavolat záchranku“. Záchranou službu je zapotřebí volat, což bylo respondenty uváděno v případě vlastní odpovědi, častěji u žáků 3. ročníku. Nicméně daná odpověď nebyla správná z důvodu chybného výroku, že se nelze postiženého dotýkat: v rámci poskytované první pomoci je kontakt s postiženým nutný. Žáci 3. ročníků také uváděli chybně přikládání ledu, žáci 1. ročníků uváděli chybně nehašení oblečení na postiženém, chlazení příliš studenou vodou, chlazení tekoucí vodou s teplotě méně než 8 °C, chlazení krátce, jednorázově.

Tabulka 9: Správné postupy při popálení

Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	
Vyprostit dotýčeného z nebezpečí	57	34 %	0	0 %	57
Nehasit na postiženém oblečení	4	2 %	0	0 %	4
Hasit na postiženém oblečení	53	31 %	0	0 %	53
Sundat postiženému řetízky, náušnice, prstýnky apod.	0	0 %	0	0 %	0
Nedotýkat se postiženého a co nejdříve zavolat záchranku	23	14 %	17	45 %	40
Chladit postižené místo pod tekoucí vodou	6	3 %	3	8 %	9
Chladit postižené místo ledem, pokud je k dispozici	0	0 %	5	13 %	5
Chladit co nejvíc tekoucí studenou vodou	6	3 %	0	0 %	6
Chladit tekoucí vlažnou vodou (voda o tělesné teplotě)	0	0 %	0	0 %	0
Chladit tekoucí vodou teplou vyšší než 8 °C	0	0 %	0	0 %	0
Chladit tekoucí vodou teplou nižší než 8 °C	3	2 %	0	0 %	3
Zabalit postiženého do mokrých přikrývek	0	0 %	0	0 %	0
Chladit tekoucí vodou pouze krátce	0	0 %	0	0 %	0
Chladit tekoucí vodou co nejdéle	0	0 %	3	8 %	3
Namazat popáleninu tukem nebo krémem	0	0 %	0	0 %	0
Propíchnout puchýř	0	0 %	0	0 %	0
Přikrýt nezasažené části těla	0	0 %	0	0 %	0
Ošetřit popáleninu od nečistot	0	0 %	0	0 %	0
U velmi rozsáhlých popálenin chladit jen krátce a jednorázově	6	3 %	0	0 %	6
Dát postiženému napít	0	0 %	0	0 %	0
Jiné, prosím uveďte	12	7 %	10	26 %	22
Celkem	170	100 %	38	100 %	208

Otázka č. 13. Musíte používat přidělené ochranné pomůcky při praktické výuce?

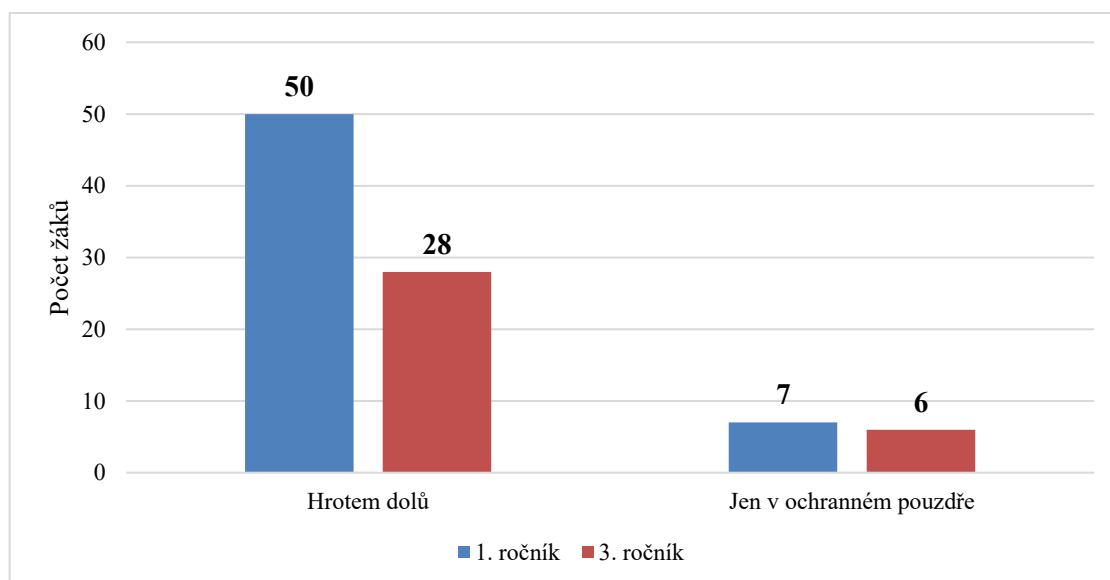
U této otázky mohli respondenti volit ze čtyř možných odpovědí, ovšem všichni respondenti uváděli jen správnou odpověď, která vyjadřovala, že je nutné nosit ochranné pomůcky při praktické výuce vždy, a to ve stanovených případech. Chybné byly odpovědi,

že ochranné pomůcky nosit žáci nemusí, nebo že je mají nosit pouze nařídí-li to učitel nebo sami žáci uznají za vhodné.

Otázka č. 14. Když vznikne mastnota, rozlijete olej, co máte správně udělat?

Jestliže v rámci praktické výuky vznikne mastnota, žák rozlijí olej apod., je nutné tuto mastnotu ihned odstranit, což opět uvedli všichni žáci z obou ročníků správně. Chybné odpovědi vyjadřovaly, že stačí mastnotu odstranit až poté, co žák dovaří, nebo že mastnotu odstraňuje pouze ten, kdo má na starost úklid pracoviště, a to až po skončení dané činnosti, správná nebyla ani odpověď „nevím“. Žádný z respondentů nezvolil chybnou odpověď, tedy všichni žáci z 1. i 3. ročníků uvedli správnou odpověď.

Otázka č. 15. Jak se má přenášet nůž?

Graf 7: Přenášení nože

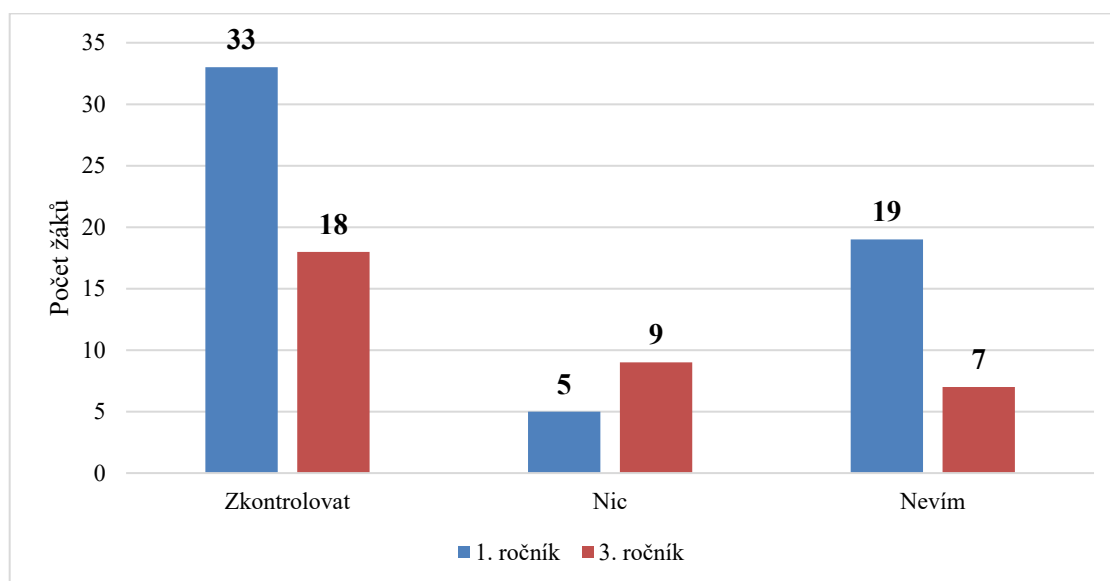
Nůž je zapotřebí přenášet v kuchyni nožem dolů, což správně uvedlo 50 (88 %) žáků 1. ročníku a 28 (82 %) žáků 3. ročníku. Přenášet nůž v ochranném pouzdře by nebylo možné s ohledem na skutečnost, že se jedná v případě kuchařů o pracovní nástroj, který je neustále užíván. Kladně lze hodnotit skutečnost, že žádný z respondentů neuvedl, že by se měl nůž přenášet hrotem nahoru nebo před tělem, či že žáci nesmějí nože přenášet.

Otázka č. 16. Může žák nosit v rámci odborného výcviku ozdobné předměty (např. náušnice, řetízky, náramky, prsteny)?

Kuchaři nesmějí během odborného výcviku nosit ozdobné předměty, což uvedli všichni respondenti správně, jiné (nesprávné) odpovědi uváděny nebyly (tj. žádný respondent neodpověděl, že smí ozdobné předměty nosit dívky či že záleží na tom, zda toto jednání povolí učitel.

Otázka č. 17. Co je zapotřebí udělat předtím, než začnete pracovat s elektrickým zařízením (mixér, sporák apod.)?

Tato otázka byla otevřená. Žáci měli uvést, že je zapotřebí nejprve elektrické zařízení zkontrolovat, ujistit se, že je správně zapojené, není poškozené apod. Pokud je zařízení nutné vyčistit, musí být odpojené od elektrického zdroje. Přehled odpovědí respondentů, zařazených do trsů, je uveden v grafu 8.

Graf 8: Činnosti nutné před zahájením práce s elektrickým zařízením

Všechny odpovědi bylo možné roztrdit do tří trsů. Správnou odpověď, tj. zkontrolovat, uvedlo 33 (58 %) žáků 1. ročníku a 18 (53 %) žáků 3. ročníku. Celkem 5 (9 %) žáků 1. ročníku by nesprávně nedělalo nic, tutéž odpověď uvedlo 9 (26 %) žáků 3. ročníku. Odpověď neznalo 19 (33 %) žáků 1. ročníku a 7 (21 %) žáků 3. ročníku.

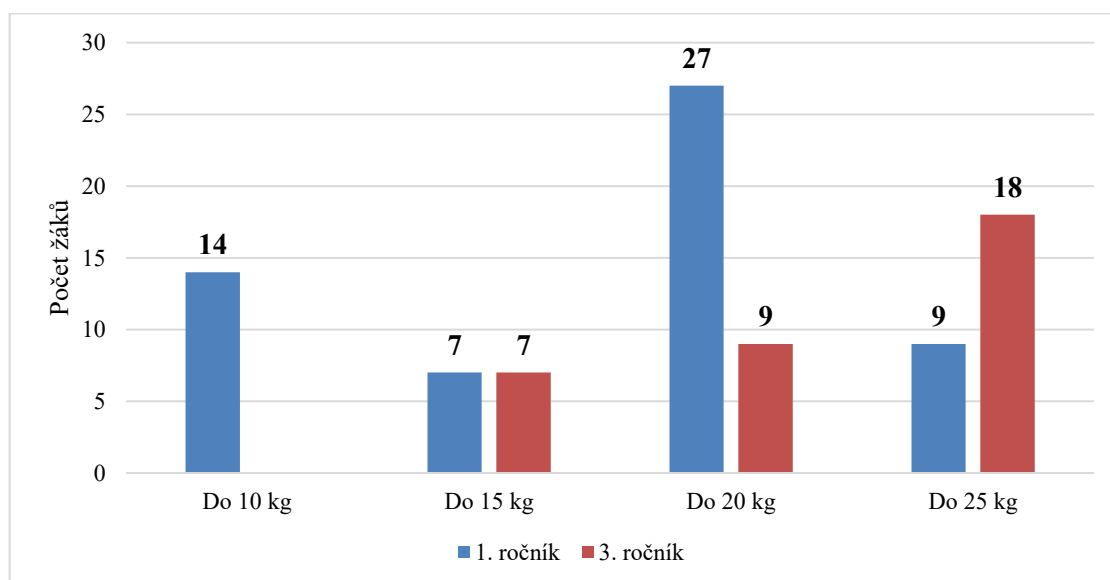
Otázka č. 18. S jakými zařízeními můžete manipulovat? (Označte všechny správné možnosti):

Odpovědi na tuto otázku jsou uvedeny v tabulce 10. Správně měli respondenti zvolit jen jednu odpověď, neboť pouze odpověď týkající se užívání zařízení, na které byl žák proškolen, byla správná. Tato odpověď však byla uvedena jen 33x žáky 1. ročníku (51 %) a 13x žáky 3. ročníků (30 %).

Tabulka 10: S jakými zařízeními mohou žáci manipulovat

Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	
Se vším, co je na pracovišti k dispozici	22	34 %	4	10 %	26
Se vším, co je na pracovišti k dispozici a není závadné	10	15 %	25	60 %	35
Se vším, na co jsem byl/a proškolen/a	33	51 %	13	30 %	46
Se vším, co umím ovládat, i když jsem na to nebyl/a proškolen/a	0	0 %	0	0 %	0
Nevím	0	0 %	0	0 %	0
Celkem	65	100 %	42	100 %	107

Otázka č. 19. O jaké maximální hmotnosti mohu mladiství (nezletilí) chlapci přenášet břemena, a to jednorázově:

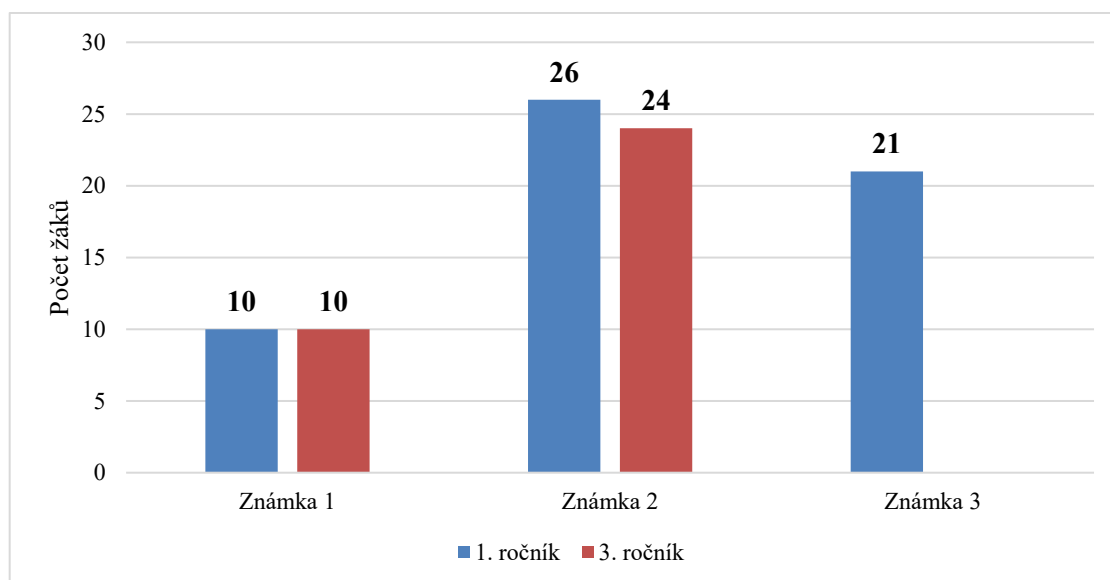
Graf 9: Povolená hmotnost přenášených břemen u nezletilých chlapců

Také u této otázky byla pouze jedna správná odpověď, a to odpověď do 20 kg. Pokud by se jednalo o opakované přenášení břemen, je limit nižší, a to 15 kg. Správnou odpověď uvedlo jen 27 (47 %) žáků 1. ročníku a 9 (26 %) žáků 3. ročníku.

Otázka č. 20. Musí mít obuv kuchaře uzavřenou patu?

Kuchař nesmí nosit v kuchyni obuv bez uzavřené paty, ani kdyby se takto na pracovišti dohodl. Kontrola BOZP by tuto praxi považovala za porušení předpisů. Správnou odpověď uvedli všichni respondenti.

Otázka č. 21. Jak hodnotíte své znalosti v problematice BOZP na stupni 1-5 jako ve škole?

Graf 10: Hodnocení znalostí v BOZP

Známkou 1 subjektivně hodnotilo své znalosti v BOZP 10 (18 %) žáků 1. ročníku a též 10 (29 %) žáků 3. ročníku. Při doplnění odpovědí uváděli tito respondenti, že se v problematice velmi dobře nebo dobře orientují, vše znají, téma je baví, celkem 4 respondenti uváděli, že sice mají drobné „mezery“, ovšem jejich poznatky jsou dobré, na jedničku.

Známku 2 si přiřadilo 26 (46 %) žáků 1. ročníku a 24 (31 %) žáků 3. ročníku. Tito respondenti odpovídali, že téma „tak nějak dobře“ znají, „celkem“ se orientují, téma ovládají „celkem dobře“.

Známku 3 uvedli jen žáci 1. ročníku. Jednalo se o 21 (36 %) žáků. Tito žáci doplňovali, že téma příliš neznají, a to z důvodu distanční výuky, nejsou si „příliš“ jistí, mají velké „rezervy“. Horší známku neuvedl žádný z respondentů.

Otázka č. 22. Co by Vám pomohlo ze strany školy, abyste byl/a lépe obeznámena s problematikou BOZP?

Tabulka 11: Co by žákům pomohlo v lepší obeznámenosti s BOZP

Odpovědi	První ročník		Třetí ročník		Celkem
	N	%	N	%	
Častější školení	19	33 %	5	15 %	24
Více různých přednášek	0	0 %	4	12 %	4
Proškolení přímo na praxi	3	5 %	0	0 %	3
Zajímavější forma výuky	2	4 %	0	0 %	2
Nic, vše znám	10	18 %	10	29 %	20
Nevím	23	40 %	15	44 %	38
Celkem	57	100 %	34	100 %	91

Poslední otázka byla otevřená. V tabulce 11 je podán přehled vytvořených trsů. Jak je z tabulky 11 patrné, pokud byly uváděny konkrétní návrhy změn, nejčastěji se jednalo o častější školení, což uvedlo 19 (33 %) žáků 1. ročníku a 5 (15 %) žáků 3. ročníku. Více různých přednášek uvedli 4 (12 %) žáci 3. ročníku, a žádný žák 1. ročníku. Žáci 1. ročníku by si naopak na rozdíl od žáků 3. ročníku přáli proškolení přímo na praxi, což může být dáno skutečností, že se jim většinou vlivem opatření spojených s pandemií covid-19 nedostávalo praktické výuky, a dále byla zmiňována zajímavější forma výuky, což může mít stejnou příčinu. Návrhy na změny nedokázalo uvést 23 (40 %) žáků 1. ročníku a 15 (44 %) žáků 3. ročníku.

2.4 Diskuse

Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjišťováno, jaké jsou znalosti vybraných žáků vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje, týkající se dodržování bezpečnosti a ochrany

zdraví při práci. Zodpovězení této výzkumné otázky se odvíjí od zodpovězení dílčích výzkumných otázek a naplnění dílčích cílů.

Dílčím výzkumným cílem č. 1 bylo jistit, jakým způsobem probíhá předávání informací o problematice BOZP vybraným žákům vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje.

DVO1 byla ve znění: Jakým způsobem probíhá předávání informací o problematice BOZP vybraným žákům vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje?

Z výzkumu vyplynulo, že informování žáků z oboru kuchař-číšník probíhá ve vybraných školách ve Středočeském kraji zejména učiteli, kteří mají žáky na odbornou přípravu, což ovšem platí jen pro žáky 1. ročníků (odpověď uvedena 54x). U žáků 3. ročníků se na tuto oblast zaměřuje zejména třídní učitel nebo pracovník, který má žáky na starosti na praktické výuce. Každá z těchto odpovědí byla uvedena 33x. V ideálním případě by se dle Tinákové, (2009) měli s danou problematikou seznamovat žáci při každé příležitosti. Především u žáků 1. ročníků je vhodné opakování, včetně ověřování toho, zda žáci všemu rozumí. Jen 20x bylo žáky 1. ročníků uvedeno školení ze strany pracovníka BOZP. Jedná se tedy pravděpodobně o praxi zavedenou jen na některých školách. V ideálním případě by měla být tato praxe běžná, neboť odborník na téma BOZP může žákům téma přiblížit vhodnějším způsobem, měl by mít více znalostí, včetně aktuálních poznatků.

Kladně však lze hodnotit, že se s tímto tématem seznamují žáci během 1. pololetí prvního ročníku. Pochopitelně tímto vstupním školením by nemělo vzdělávání žáků v BOZP končit. Je nutná průběžná edukace a průběžné ověřování znalostí.

Nedostatky byly zjištěny v případě obsahu edukace žáků, ve smyslu jejich proškolení. Téma BOZP obsáhli v rámci školení všichni žáci, což však neplatilo pro témata hygieny práce, požární prevence a školního řádu. Tato témata jsou výrazněji opomíjena u žáků 3. ročníků, resp. žáci 3. ročníků uváděli proškolení v daných oblastech méně často. Ovšem tím, že se ocitají již ve 3. ročníku, měli by mít téma zvládnuté i několikrát. Je však možné, že si již všechna školení nepamatují.

Důležité je také, aby bylo vzdělávání v BOZP vhodně koncipováno, tj. školení by nemělo být pouze teoretické. Přesto pouze přednáška, bez praktických ukázek, byla uvedena 13x

žáky 1. ročníku a 4x žáky 3. ročníku. Především u žáků 1. ročníku je tato praxe velmi nevhodná.

Pouze 4 žáci z 1. ročníků, a žádný žák ze 3. ročníku, uvedl, že jsou školeni na problematiku BOZP několikrát do roka. Patrně není nutná takto intenzivní edukace, lze však apelovat na školení dvakrát během školního roku. V situaci, kdy je jiná osoba zraněna, může jedinec zpanikařit, zapomenout, jaké postupy volit. Opakování vede k automatizaci, která je v případě těchto šoků nebo nezvyklých situací aktualizována.

Za závažnější lze považovat zjištění, že se o problematice týkající se BOZP baví žáci na praktické výuce opakovaně (82 % žáků), tuto odpověď však zvolilo jen 51 žáků 1. ročníku. Výsledek může být ovlivněn pandemií covid-19, v níž výzkum probíhal, praktická výuka nebyla téměř realizována. Je-li příčinou daného zjištění absence praktické výuky, přesto mohli učitelé hledat alternativní postupy, např. edukovat žáky v rámci ostatních hodin, doporučit videa s touto tematikou apod. Alarmující se pak skutečnost, že byla 3x uvedena odpověď „Nikdy se o tom nebavíme“.

Jak bylo uváděno, nestačí žáky pouze edukovat. Znalosti žáků musí být i ověřovány, ovšem ověřování znalostí uvedlo jen 74 % žáků 1. ročníku a 44 % žáků 3. ročníku. Celkem 66x bylo žáky 1. ročníků uvedeno, že toto ověřování probíhá formou testu, alespoň jednou během školního roku. Tato odpověď byla zvolena jen 4x u žáků 3. ročníků. V tomto ohledu je nutná brzká náprava, neboť ověřováním se může učitel přesvědčit, že žáci budou schopni dbát na svoji bezpečnost a bezpečnost druhých, poskytnout např. nelékařskou první pomoc. Žáci 3. ročníků manipulují s více nebezpečnými přístroji, jejich znalosti musí být bezchybné.

DVO1 tedy vyplynulo, že zejména v případě žáků 3. ročníků nedochází k naplňování parametrů školení BOZP, což ovšem může mít i tragické následky, pokud žáci téma neznají. Na některých oslovených školách panují nedostatky v edukaci žáků v BOZP, což je nutné napravit v nejbližším školním roce: konkrétně se zaměřit na poskytování nelékařské první pomoci, dodržování základních zásad při práci na pracovišti, ideálně prostřednictvím odborníka na toto téma.

Závěr: Dílčí výzkumný cíl č. 1 byl splněn. Z DVO1 vyplynulo, že zejména v případě žáků 3. ročníků nedochází k naplňování parametrů školení BOZP, což ovšem může mít i tragické

následky, pokud žáci téma neznají. Na některých oslovených školách panují nedostatky v edukaci žáků v BOZP, což je nutné napravit v nejbližším školním roce: konkrétně se zaměřit na poskytování nelékařské první pomoci, dodržování základních zásad při práci na pracovišti, ideálně prostřednictvím odborníka na toto téma.

Dílčím výzkumným cílem č. 2 bylo zjistit, jaké jsou znalosti vybraných žáků Středočeského kraje o problematice úrazů na pracovišti.

DVO2 byla ve znění: Jaké jsou znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje o problematice úrazů na pracovišti?

K této DVO2 se vztahovaly položky č. 8-11. Přehled správných odpovědí na jednotlivé položky je podán v tabulce 12.

Tabulka 12: Přehled správných odpovědí u DVO2

Otázka	První ročník	Třetí ročník
	%	%
Otázka č. 8	100 %	91 %
Otázka č. 9	95 %	91 %
Otázka č. 10	39 %	56 %
Otázka č. 11	21 %	35 %

Jak je z tabulky 12 patrné, ve třetích ročnících, v nichž by bylo možné předpokládat větší znalost problematiky úrazů na pracovišti, nebylo vždy skutečností, že by tito žáci uváděli správnou odpověď ve větší míře než žáci 1. ročníků. V ohlašování úrazů vykázali lepší znalosti žáci 1. ročníků (otázky č. 8 a 9), v odpovědích ohledně poskytování první pomoci při úrazu ve škole nebo ve znalosti odpovědnosti za úraz ve škole vykazovali lepší znalosti žáci 3. ročníků.

I když tedy nebyly zjištěny výraznější nedostatky, je zapotřebí usilovat o to, aby všichni žáci disponovali správnými poznatky. V kontextu zjištěných odpovědí je vhodné zaměřit se zejména na tato témata:

- kdo poskytuje první pomoc: správnou odpověď uvedlo jen 39 % žáků 1. ročníku a 56 % žáků 3. ročníku. Celkem 39 % žáků by vyčkávalo na učitele nebo

zdravotníka, totéž by učinilo 18 % žáků 3. ročníků. Tento postup však může vést k tragédii;

- odpovědnost za úraz: pokud žák nedodrží zásady BOZP, škola za úraz nepřebírá odpovědnost. Toho by si měli být žáci vědomi, a předcházet tak úrazům. Nicméně jen 21 % žáků 1. ročníků a 35 % žáků 3. ročníků. Tyto poznatky prokazují důležitost seznamování žáků nejen s BOZP, ale též např. školním řádem.

Závěr: Nedostatky identifikované v rámci této DVO lze hodnotit jako závažné. Do značné míry mohli žáci správnou odpověď vyvodit, je logická, ovšem nestalo se tak. Lze tak usuzovat na nižší význam, který téma pro žáky má, a kteří tak o tématu BOZP více nepřemýšlejí. To opět vede k apelu na častější, zejména pak vhodnější edukaci a ověřování poznatků. Z výzkumu také vyplynulo, na jaké oblasti je zapotřebí soustředit při edukaci žáků pozornost: u žáků 1. ročníků je vhodné více vysvětlovat ohlašování úrazů, což je též základ, který by žáci měli mít. U žáků 3. ročníků je zapotřebí zdůrazňovat osobní odpovědnost žáka za úraz, což je pochopitelně žádoucí i s ohledem na skutečnost, že tito žáci mohou mít větší tendenci podceňovat riziko úrazu, neboť jak vysvětlují Nielsen Sobotková a kol. (2014), v adolescenci dospívají vykazují vyšší míru rizikového chování, k čemuž se řadí i chování vedoucí k úrazům.

Dílčím výzkumným cílem č. 3 bylo zjistit, jaké jsou znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje o právech a povinnostech žáků, týkajících se problematiky BOZP.

DVO3 byla ve znění: Jaké jsou znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje o právech a povinnostech žáků, týkajících se problematiky BOZP?

Žákům byly v rámci této VO položeny otázky, které ověřovaly jejich znalosti v oblasti BOZP. Některé byly poměrně snadné, žáci nechybovali. U některých však mohly být odpovědi výsledkem metody pokus-omyl, bez většího přemýšlení, neboť uváděny byly i odpovědi, které se opět nejevily jako vytvořené na základě zralé úvahy.

Žáci značně tápali při určení, jakou podobu by měla mít nelékařská první pomoc. Nejpatrnější to bylo u popálenin. Přitom právě popáleniny patří k nejčastějším úrazům v profesi kuchařů (Datinská, 2019).

Za pozornost stojí, že chybovali zejména žáci 3. ročníků. Žádný z těchto žáků by neusiloval o to, aby vyprostili popálenou osobu z nebezpečí. Tato správná odpověď byla uvedena všemi žáky 1. ročníku. Celkem 53x uvedli žáci 1. ročníku, že by se snažili na postiženém uhasit oblečení, což je také správně. Tuto odpověď opět neuvedl žádný z žáků 3. ročníku. Celkem 26x byla v případě žáků 3. ročníku uvedena vlastní odpověď, která se týkala přivolání lékařské záchranné služby, ovšem většinou nelze čekat na její příjezd. Tyto výsledky opět svědčí o nízké obeznámenosti s tématem BOZP zejména žáky 3. ročníků, ovšem ani v případě 1. ročníků se nejedná o optimální stav.

Naopak všichni žáci věděli, jak řešit mastnotu v kuchyni, že nesmí mít řetízky během praktické vyučování či že by měli nosit obuv s pevnou patou a též ochranné pomůcky. Opět žáci 3. ročníků chybovali, a to v tom, jak nosit nůž, nicméně v tomto případě podali nesprávnou odpověď i žáci 1. ročníků. Celkem 12 % žáků 1. ročníků a 18 % žáků 3. ročníků by nůž přenášelo v kuchyni v ochranném pouzdře, což pochopitelně nelze, neboť nůž je jedním ze základních pracovních nástrojů kuchaře.

Závažný nedostatek se týkal práce na elektrických zařízeních. Před jeho užíváním by jej zkontrolovalo jen 58 % žáků 1. ročníků a 53 % žáků 3. ročníků. Přístroj může být porušen, může tak ohrozit žáky nebo jejich okolí. I v tomto případě mohli žáci odvodit správnou odpověď. Pokud ji však nejsou schopni určit v situaci vyplňování dotazníku, je velké riziko, že se budou v kuchyni chovat tak, že ohrozí zdraví své i okolí.

I když není vhodné žáky strašit, v tomto případě by bylo žádoucí, aby žákům v rámci školení BOZP byla předkládána např. videa ukazující dopad nedodržování zásad BOZP. „Šokující“ video“ může vést k získání trvalých znalostí.

Žáci nehodnotili své znalosti z problematiky BOZP příliš vysoce a známku 1 by si udělilo jen 18 % žáků 1. ročníku a 29 % žáků 3. ročníku. U žáků 3. ročníku se jedná o překvapující zjištění, s ohledem na skutečnost, že jsou jejich znalosti více nedostatečné, než je tomu v případě žáků 1. ročníků. Navíc tito žáci nemají pocit, že by potřebovali více školení nebo

přednášek – tuto odpověď uvedlo jen 27 % žáků 3. ročníků, v případě žáků 1. ročníků se jednalo o 33 % žáků.

Celkový přehled správných odpovědí pro oba ročníky na otázky č. 12-19 je uveden v tabulce 13.

Tabulka 13: Správné odpovědi u DVO3

Otázka	První ročník	Třetí ročník
	%	%
Otázka č. 12	68 %	16 %
Otázka č. 13	100 %	100 %
Otázka č. 14	100 %	100 %
Otázka č. 15	88 %	82 %
Otázka č. 16	100 %	100 %
Otázka č. 17	58 %	53 %
Otázka č. 18	51 %	30 %
Otázka č. 19	47 %	26 %

Specifické vyhodnocení správných odpovědí bylo zapotřebí zvolit u otázky č. 12 (jak postupovat při popáleninách), neboť v ní bylo uváděno mnoho různých správných odpovědí (konkrétně 6) a další nesprávné (14). Pokud tedy bylo možné v součtu získat maximum 600 % správných odpovědí, jak je patrné z tabulky 13, na otázku č. 12 znali častěji správnou odpověď žáci 1. ročníků. Žáci 1. ročníků ovšem znali častěji správnou odpověď na všechny další otázky, u nichž nebyl získán plný počet správných odpovědí (tj. žáci 1. ročníků častěji znali správnou odpověď nejen v případě zásad jednání u popálenin, ale též byli více obeznámeni s tím, jak přenášet nůž, co dělat předtím, než začne kuchař na pracovišti používat elektrické zařízení, s jakými zařízeními může žák manipulovat a o jaké maximální hmotnosti mohou dospívající chlapci nosit jednorázově břemena).

Závěr: Skutečnost, že žáci téměř nevědí, jak řešit popáleniny, lze považovat za nejvýznamnější, a zároveň nejzávažnější zjištění, přičemž téměř žádné znalosti o dané situaci neměli žáci 3. ročníků. U žáků třetích ročníků ovšem byly zjištěny nedostatky ve znalostech i v dalších otázkách, které se pojily s dodržováním zásad BOZP na pracovišti. Žáci 3. ročníků se ovšem na pracovišti (na praxi, ve cvičné kuchyni) ocitají častěji než žáci

1. ročníků, jejich znalost témat v BOZP je tedy nutná. Toto zjištění je reflektováno dále v textu v rámci doporučení pro praxi.

Dílčím výzkumným cílem č. 4 bylo zjistit, jak se liší znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje 1. a 3. ročníku v problematice BOZP.

DVO4 byla ve znění: Jak se liší znalosti vybraných žáků oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje 1. a 3. ročníku v problematice BOZP?

V rámci tohoto dílčího výzkumného cíle a dílčí výzkumné otázky byly posuzovány rozdíly v odpovědích žáků 1. a 3. ročníků, přičemž s ohledem na pedagogickou praxi je klíčové, do jaké míry žáci znali správné odpovědi na otázky, kterými byly prověřovány jejich znalosti v BOZP. Jednalo se o otázky č. 8-19. Četnost správných odpovědí na tyto otázky již byla reflektována v rámci DVO2 a DVO3. Přehled všech těchto výsledků podává tabulka 14.

Tabulka 14: Rozdíl ve znalostech v BOZP u žáků 1. a 3. ročníků

Otázka	První ročník	Třetí ročník
	%	%
Otázka č. 8	100 %	91 %
Otázka č. 9	95 %	91 %
Otázka č. 10	39 %	56 %
Otázka č. 11	21 %	35 %
Otázka č. 12	68 %	16 %
Otázka č. 13	100 %	100 %
Otázka č. 14	100 %	100 %
Otázka č. 15	88 %	82 %
Otázka č. 16	100 %	100 %
Otázka č. 17	58 %	53 %
Otázka č. 18	51 %	30 %
Otázka č. 19	47 %	26 %

Jak je z tabulky 14z zřejmé, u prvních ročníků znali všichni žáci správnou odpověď v případě 4 otázek, u žáků 3. ročníků se jednalo jen o 3 otázky. Při určení rozdílu dle počtu minimálně poloviny žáků z ročníku uvádějících správnou odpověď lze konstatovat, že v případě žáků 1. ročníků byla podána správná odpověď nadpoloviční většiny žáků u 10 otázek, u žáků 3. ročníků se jednalo o 8 otázek. Lepší znalosti v BOZP tedy byly zjištěny u žáků 1. ročníků.

Závěr: Jak bylo uváděno, žáci 3. ročníků se mnohem hůře orientují v problematice BOZP. Jejich chování v kuchyni může být nebezpečné pro ně samotné, i pro jejich okolí. Přesto ani žáci 1. ročníků nedisponují potřebnými znalostmi. Edukaci v problematice BOZP tedy nelze provádět tak, jako je tomu nyní, neboť nevede k potřebnému cíli, tedy maximální obeznámenosti žáků v oboru kuchař-číšník v tématu BOZP.

V návaznosti na tato zjištění jsou tak formulována následující doporučení pro praxi.

Seznamování žáků s problematikou BOZP odborníky

To, že žáky 1. ročníků seznámí s problematikou BOZP učitel, který je má na odbornou přípravu, je zcela jistě v pořádku, nicméně vhodnější by mohlo být seznámení s tímto tématem přímo pracovníky zajišťujícími toho školení. V ideálním případě by se mohlo jednat o dvojici pracovník BOZP a učitel odborného výcviku.

Žáci středních odborných škol se ocitají v období dospívání, pro které je charakteristická revolta vůči autoritám. Učitel tedy nemusí být zcela respektován, na rozdíl od externího pracovníka. Navíc odborník na téma BOZP je pravděpodobně v této oblasti více vzdělán, může žáky upozornit na některá rizika, nové poznatky, či podat výklad poutavým způsobem, s doplněním o příklady z praxe. Takto koncipované školení může být více efektivní z hlediska zapamatování si daných poznatků.

Jak bylo zjištěno, toto vzdělávání může v praxi probíhat i bez praktických ukázek, což je ovšem zcela nevhodné. I ve školní praxi mohou nastat smrtelné úrazy. Obor kuchař-číšník je v tomto ohledu velmi rizikový, neboť žáci manipulují s ostrými předměty, stroji, otevřeným ohněm. Hanušová (2014) upozorňuje na nutnost být schopen poskytnout předlékařskou první pomoc, což zcela jistě nelze bez praktických ukázek. Školení v BOZP by mělo obsahovat konkrétní ukázky, demonstraci některých případů, neboť nelze spoléhat na to, že všichni žáci dokážou předlékařskou první pomoc poskytnout. Je tedy zapotřebí vytvořit jasnou metodiku, dle které budou žáci vzdělávání, a to i s ukázkou, která by měla být minimálně obrazová, pokud ne osobní formou demonstrace.

Z okruhů vztahujících se k poskytnutí předlékařské první pomoci lze vyzdvihnout zejména ty, které přibližuje Hanušová (2014) a které zahrnují základní vyšetření životních funkcí,

neodkladnou resuscitaci, ošetření ran, uvedení zraněného do stabilizované polohy, zvládnout by měli žáci také poskytnutí předlékařské první pomoci např. u popálenin.

Způsob edukace žáků

Žáci by měli být vedeni ke kritickému myšlení, a to i v rámci BOZP. Z výzkumu vyplynulo, že žáci nejsou často schopni ani s využitím logické úvahy určit vhodný postup při řešení různých témat BOZP.

Školení v této oblasti musí být co nejvíce praktické. Do testů lze doporučit zařazovat i nesprávné odpovědi či pokládat otázky otevřené, aby měl učitel přehled o tom, v čem spočívají nedostatky žáků.

Je zapotřebí také diferencovat edukaci dle věku žáků, resp. jednotlivých ročníků. Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, u prvních ročníků je vhodné věnovat pozornost ohlašování úrazů, žáci třetích ročníků by měli být vedeni k osobní odpovědnosti za úraz, tedy např. uvědomovat si, že pokud nedodrží zásady BOZP, škola za úraz neponese odpovědnost.

Kromě toho je zapotřebí podporovat u žáků kritické myšlení. Správné odpovědi na některé otázky bylo možné dovodit (např. jak nosit nůž v kuchyni – zcela jistě nikoliv v pouzdře, byť by se jednalo o maximální ochranu žáka a jeho okolí, neboť kuchař s nožem pracuje téměř neustále, mění pracovní plochy, není tedy možné neustále odkládat nůž do ochranného pouzdra).

Edukaci je tedy nutné vést s podporou kritického myšlení. předkládat žákům různé příklady situací relevantních z hlediska BOZP, a to i takové, které nemusí být klasické, příliš běžné. Neustále by měli být žáci vedeni k používání vlastních zkušeností, zkusit si představit situaci, vnímat BOZP jako něco, co není nezáživnou teorií, ale naopak něčím, co může velmi pomoci žákům a jejich okolí, případně i zachránit život.

Neopomíjet školení u žáků 3. ročníků

Jak bylo výzkumem zjištěno, školení v oblasti hygieny práce, požární ochrany a školního řádu neabsolvovali všichni žáci, nebo si jej již nepamatují. Očekáván byl opačný výsledek. Tito žáci mohli být s tématem seznámeni opakovaně, nikoliv nedostatečně.

Nelze spoléhat na to, že si žáci budou dané poznatky pamatovat. Lze doporučit stručné seznámení s danými tématy, a to ve všech ročnících, vždy v prvním měsíci nového školního roku. Délka školení se může v jednotlivých ročnících lišit, ve 3. ročníku může mít podobu spíše diskuse nebo brainstormingu.

Zároveň je nutné i u těchto žáků provádět průběžně ověřování jejich znalostí. Z výzkumu vyplynulo, že tito žáci mnohdy neznají základní prvky BOZP, častěji než žáci 3. ročníků. Nelze tedy spoléhat na to, že si žáci téma dostatečně během studia osvojili. Lze doporučit ověření znalostí na začátku školního roku, dle zjištěných nedostatků edukovat průběžně žáky v daném pololetí, na jeho konci žáky přezkoušet.

Edukovat žáky v oblasti chování v kuchyni

Zcela zásadní je obeznámenost žáků s bezpečným chováním v kuchyni. Žáci by měli být edukováni zejména v poskytování nelékařské první pomoci a též užívání nástrojů v kuchyni. Tyto základní zásady je vhodné s žáky probrat vždy na začátku hodiny, do té doby, než si je všichni osvojí. Poté lze opakovat s větším intervalem, např. jednou měsíčně.

Pozornost v edukaci je zapotřebí věnovat zejména u žáků 3. ročníků, kteří brzy ukončí studium, budou působit s velkou pravděpodobností v oboru, a to bez většího dohledu, na který jsou zvyklí v rámci praxí při studiu. Edukace by měla probíhat intenzivně (např. 1x týdně), a to do doby, než budou znát všichni žáci správnou odpověď na témata spojená s danou situací. Posléze je vhodné přezkušovat žáky 1x měsíčně, při nárůstu dalších neznalostí je zapotřebí vrátit se k větší intenzitě edukace a ověřování znalostí.

Edukovat žáky v problematice popálenin

Žáci toto téma téměř neznají, přičemž opět byly zjištěny závažnější nedostatky u žáků 3. ročníků. Pro zapamatování potřebných poznatků je vhodné zvolit edukaci pomocí instruktážních videí či přizvat odborníky z praxe, kteří dokážou žákům téma přiblížit poutavou formou, což zvyšuje pravděpodobnost zapamatování si předaných poznatků.

Doporučit lze také výuku prostřednictvím demonstrace. Pokud si žák přímo zažije ošetřování popáleného, pokud se dostane do situací, v níž bude s tímto úrazem konfrontován, může být některé procesy zautomatizované, bude přesně vědět, co má dělat, co naopak nemá dělat. U žáků 3. ročníků je možná expozice i dramatictějších záběrů, fotografie případů popálenin nejvyššího stupně, což opět může vést k většímu zapamatování, zejména bude-li tato metoda vzdělávání v BOZP doplněna dalšími (dramatizace, diskuse s odborníky, zadání projektu na téma popálení, přičemž projekt může být prováděn v rámci skupin, které se mohou vzájemně i nezáměrně vzdělávat v tématu). Dle Nielsen Sobotkové a kol. (2014) jsou pro dospívající velmi důležití vrstevníci. Při zajišťování programů vzdělávání v BOZP je tak žádoucí volit takové programy, které pracují s prvkem peer (tj. vrstevníkem, který primárně edukuje v tématu. Odborník na dané téma spíše vrstevníka podporuje, navrhuje na témata, která je nutná žákům sdělit).

Závěr

V práci byla věnována pozornost žákům studujícím střední školu, obor kuchař-číšník. Cílem práce bylo analyzovat znalosti žáků oboru kuchař-číšník v problematice BOZP.

Toto téma je velmi aktuální, a to zejména v poslední době, kdy byly střední školy, stejně jako školy dalších stupňů, uzavřeny v důsledku pandemie covid-19. Žáci většinou neměli praktickou výuku, což je pochopitelně problematické s ohledem na jejich profesní přípravu. Ovšem zmínit lze i další hledisko, kterým je právě bezpečnost a ochrana zdraví.

Žák studující obor kuchař-číšník by si měl být dostatečně vědom rizik, která jsou s touto profesí spjata. Kuchaři užívají zcela běžně ostré nástroje a náčiní. Pohybují se v prostředí s otevřeným ohněm. Mnohdy jsou nuceni pracovat pod velkým časovým tlakem. Ne vždy je vybavení kuchyně optimální a zohledňuje požadavky na bezpečné prostředí.

To vše jsou rizika zvyšující nebezpečí úrazu. I v kuchyni mohou nastat smrtelné úrazy. Je tedy nezbytné, aby byli žáci s daným tématem důkladně seznamováni již od počátku jejich studia.

V teoretické části práce bylo detailněji popsáno téma BOZP, a to se zřetelem k oboru kuchař-číšník. Vzdělávání těchto žáků bývá praktické. Před vstupem do kuchyně, resp. zahájením odborného výcviku, by již měli být žáci dostatečně obeznámeni s tím, jak jednat, jaké zásady dodržovat.

Jakým způsobem jsou obeznámeni s problematikou BOZP žáci vybraných škol z oboru kuchař-číšník, a to ve Středočeském kraji, bylo zkoumáno v rámci vlastního výzkumu, jehož cílem bylo analyzovat znalosti vybraných žáků vzdělávacího oboru kuchař-číšník ze Středočeského kraje, týkající se dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Formulovány byly také čtyři dílčí cíle.

Výzkum byl proveden na vzorku 57 žáků 1. ročníků z oboru kuchař-číšník a dále se jednalo o 34 žáků 3. ročníků. Těmto respondentům byl administrován dotazník vlastní konstrukce. Užita byla popisná statistika, a to i ke komparaci výsledků obou skupin respondentů.

Z výzkumu vyplynulo, že stav vzdělávání žáků v tématu BOZP není optimální. Většinou žáky seznamuje učitel odborného výcviku, pracovníci lektorující téma BOZP jsou využíváni

jen minimálně. Především se však jeví jako problematický aspekt nedostatečné ověřování znalostí žáků, a to i v průběhu celého studia. Testování znalostí nebývá pravidlem.

Ještě závažnější však bylo zjištění týkající se znalostí žáků. Zejména žáci 3. ročníků nejsou dostatečně znalí zásad BOZP v kuchyni, nedokážou poskytnout první pomoc při popáleninách. Přesto se tito žáci domnívají, že téma znají dobře a nepotřebují žádné zlepšení při školení v problematice BOZP.

V návaznosti na zjištěné výsledky tak byla formulována doporučení pro praxi, navrhuje častější testování žáků z jejich znalostí v BOZP, častější edukace žáků, ideálně alespoň jednou, na počátku studia, pracovníkem BOZP.

Kuchaři by měli znát tyto zásady velmi dobře, měly by být u nich zautomatizované. Pokud však žáci absentovali po velkou část studia, zvyšuje se riziko jejich zranění či zranění jiných osob.

Je zapotřebí více zacílit edukaci na téma ošetření popálenin, poskytnutí první pomoci při popáleninách. Kromě toho je nutné vést žáky ke kritickému myšlení: pracovat s modely různých situací tak, aby žák uměl vhodně jednat, pokud se v určité situaci ocitne. Žákům by mělo být neustále vštěpováno, že se toto téma učí pro sebe samotné. Lze žáky odměňovat za vhodný přístup, znalosti v BOZP (zvážit možnosti některých výhod, např. menší míra zkoušení, možnost věnovat se v kuchyni i náročnějším činnostem, které jsou rizikové z hlediska zdraví žáků).

I když nelze výsledky zobecnit, přesto lze uvažovat o tom, že je toto téma na mnohých školách podceňováno. Úrazy však nejsou v odborných výcvicích výjimkou, a to i přesto, že lze většinu předejít. Možnost zúčastnit se tohoto výzkumu tak byla příležitostí pro samotné žáky, jak si ověřit, do jaké míry téma znají. Je však zejména na učitelích, kteří budou pracovat s žáky opět offline, aby primárně ověřili znalosti žáků z BOZP, poté nastavili vhodný plán edukace, která by měla probíhat po celou dobu studia.

Seznam použitých informačních zdrojů

ARMSTRONG, Michael. 2007. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1407-3.

BAČÁKOVÁ, Markéta. 2017. Vzdělávání v České republice. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] 2017 [cit. 27.5.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/vzdelavani-v-cr-prirucka-pro-rodice-cz.aspx.7>

BOHATOVÁ, Monika. 2005. Typy středních škol – výhody a nevýhody. In: *Hospodářské noviny* [online] 2005 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: https://ihned.cz/c3-16898450-000000_d-16898450-typy-strednich-skol-vyhody-a-nevyhody

BOZP. 2015. BOZ a BOZP ve školství. Komplexní informace o bezpečnosti a ochraně zdraví dětí, žáků, studentů a zaměstnanců školy. In: *Bezpečnost práce* [online] 2015 [cit. 31.5.2020]. Dostupné z: <https://www.bozp.cz/aktuality/boz-a-bozp-ve-skolstvi/>

BOZP. 2016. Desatero BOZP kuchařů ve stravovacích zařízeních. In: *BOZP Info* [online] 2016 [cit. 31.5.2020]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/desatero-bozp-kucharu-ve-stravovacich-zarizenich>

ČADÍLEK, Miroslav a Aleš LOVEČEK. 2005. Didaktika odborných předmětů. In: *Masarykova univerzita* [online] 2005 [cit. 23.5.2020]. Dostupné z: <http://boss.ped.muni.cz/vyuka/material/puvodni/skripta/dop/didodbpr.pdf>

ČT. 2009. Devatero řemesel. Kuchař-číšník. In: *Česká televize* [online] 2009 [cit. 31.5.2020]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10214726264-devatero-remesel/4087-kuchar-cisnik/>

ČTK. 2018. Restaurace čelí nedostatku kuchařů a číšníků. Pomohli by cizinci. In: *Ekonomika.cz* [online] 2018 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/restaurace-celi-nedostatku-kucharu-a-cisniku-pomohli-by-cizinci-40032863>

DATINSKÁ, Blanka. 2019. *20 kuchyňských příkázání* [online] 2019 [cit. 2021-06-20]. Dostupné z: <https://www.jidloaradost.ambi.cz/clanky/20-kucharskych-prikazani/>

DISMAN, Miroslav. 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměň. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-1966-8.

EQAVET. 2020. Zapojení partnerů. In: *Eqavet.cz* [online] 2020 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/eqavet/9-zapojeni-partneru>

EURYDICE. 2020. Typy institucí. In: *European Comission* [online] 2020 [cit. 27.5.2020]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-upper-secondary-education-4_cs

EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI. 2006. Bezpečnost mladých pracovníků – rady pro zaměstnavatele. In: *Český Focal Point pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci* [online] 2006 [cit. 27.5.2020]. Dostupné z: <http://www.ceskyfocalpoint.cz/>

GEISLEROVÁ, Eli. 2012. *Mít přehled: průvodce informačními a poradenskými službami pro mládež v ČR*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2012. ISBN 978-80-87449-02-8.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. 2014. *Zásady předlékařské první pomoci*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014. ISBN 978-80-7290-647-5.

HAVLÍČKOVÁ, Daniela, ŽÁRSKÁ, Kamila. *Kompetence v neformálním vzdělávání*. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. ISBN 978-80-87449-18-9.

CHOMOVÁ, Pavla a kol. 2014. Absolventi středních škol a trh práce. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online] 2014 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/F_9.0.122_Absolventi_strednich_skol_a_trh_prace_odvetvi_GASTRONOMIE.pdf

INFOABSOLVENT. 2020. Nezaměstnanost absolventů podle oboru vzdělávání. In: *Infoabsolvent* [online] 2020 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02/Nezamestnanost-absolventu-podle-oboru-vzdelani?Oblast=1&so=65&o=20411&kv=1&paramName=o>

JABŮRKOVÁ, Vendula a Veronika VLČKOVÁ. *Pedagogický pracovník mezi paragrafy*. Olomouc: Hanex, 2005. ISBN 80-85783-55-X.

JEŽKOVÁ, Věra, DVOŘÁK, Dominik, CHAPMAN, Christopher a kol. 2009. *Školní vzdělávání ve Velké Británii*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1784-8.

KOCIANOVÁ, Renata. 2010. *Personální činnosti a metody personální práce*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2497-3.

KOČÍ, Miloslav, KOPECKÁ, Miroslava a Jindřich STIEBITZ. 2013. *Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví*. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-834-5.

KOLÁŘ, Zdeněk a kol. 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

KOLEKTIV AUTORŮ. 2016. *Bezpečnost a ochrana zdraví na pracovištích*. 2. vyd. Praha: VÚZP, 2016. ISBN 978-80-87676-20-2.

KRAMULOVÁ, Daniela. 2019. Praktická výuka u zaměstnavatele: Čím déle, tím lépe. In: *Business info.cz* [online] 2019 [cit. 23.5.2020]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/prakticka-vyuka-u-zamestnavatele-cim-dele-tim-lepe/>

KUTĚJ, Richard. 2018. Zájem o řemesla se mírně zvedá, školy nabízejí žákům i finanční podporu. In: *Moravskoslezský deník* [online] 2018 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: <https://moravskoslezsky.denik.cz/z-regionu/zajem-o-remesla-se-mirne-zveda-skoly-nabizeji-zakum-i-financni-pod-20180228.html>

MAZÁČOVÁ, Nataša. 2014. *Vybrané problémy obecné didaktiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014. ISBN 978-80-7290-677-2.

MIOVSKÝ, Michal. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

MLÁDKOVÁ, Ludmila. 2005. *Moderní přístupy k managementu: tacitní znalost a jak ji řídit*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-310-8.

MŠMT. 2005. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže

a tělovýchovy. In: *Znalostní systém prevence rizik v BOZP* [online] 2005 [cit. 31.5.2020]. Dostupné z: <https://zsbozp.vubp.cz/component/abook/book/24-pracovni-prostredi/prumyslova-odvetvi/skolstvi/66-metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-deti-zaku-a-studentu-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-zrizovanych-ministerstvem-skolstvi-mladeze-a-telovychovy?Itemid=435>

MŠMT. 2007. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělávání 65-51-H/01 Kuchař-číšník. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online] 2007 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: <http://zpd.nuov.cz/RVP/H/RVP%206551H01%20Kuchar%20cisnik.pdf>

MŠTM. 2020. Statistická ročenka školství – výkonové ukazatelé. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online] 2020 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

NIELSEN SOBOTKOVÁ, Veronika a kol. 2014. *Rizikové a antisociální chování v dospívání*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4042-3.

NEUBEGAUER, Tomáš. 2010. *Průvodce problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: BMSS-Start, 2010. ISBN 978-80-86140-62-9.

NÚV. 2020. Střední odborné vzdělávání. In: *Národní ústav pro vzdělávání*. [online] 2017 [cit. 27.5.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-odborne-skoly>

PAUKNEROVÁ, Daniela a kol. 2012. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3809-3.

PLÁŇKOVÁ, Lucie a kol. 2015. Odborný výcvik ve firmě – kuchař. Metodicko-analytický materiál. In: *Pospolu* [online] 2015 [cit. 31.5.2020]. Dostupné z: https://pospolu.rvp.cz/publikace?file_id=585&do=getFile

REICHEL, Jiří. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

ROMANĚNKO, Jan, SKÁCELÍK, Pavel. 2015. *BOZP a PO v příkladech školní praxe*. Karviná: Paris vzdělávací agentura s r. o., 2015. ISBN 978-80-87173-34-3.

STŘEDNÍ ŠKOLY. 2020. Obor kuchař-číšník -6551H01 (65-51-H/01). In: *Střední školy* [online] 2020 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: <https://www.stredniskoly.cz/obor/kuchar-cisnik.html>

ŠENK, Zdeněk. 2013. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci prakticky a přehledně podle normy OHSAS*. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-737-9.

ŠKRÁŠKOVÁ, Petra a Taťána VENCOVSKÁ. 2016. Koncepční analytická studie pro skupinu 65 – Gastronomie, hotelnictví, cestovní ruch. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online] 2016 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/3243_1_1/.

TINÁKOVÁ, Katarína. 2009. *Didaktika odborného výcviku*. Bratislava: Slovenská technická univerzita v Bratislavě, 2009. ISBN 978-80-8096-099-5.

TOMEČEK, Milan, JAROŠ, Jaromír a kol. 2011. Vzor osnovy školení. In: *BOZP Profi* [online] 2011 [cit. 31.5.2020]. Dostupné z: [https://www.bozpprofi.cz/33/vzor-osnovy-skoleni-uniqueidmRRWSbk196FNf8-](https://www.bozpprofi.cz/33/vzor-osnovy-skoleni-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EmKIJeLtbKh6AVMwRNVTDckMO6VlftQMFg/?query=kategorizace%20prac%ED%20kucha%F8&serp=1)

[jVUh4EmKIJeLtbKh6AVMwRNVTDckMO6VlftQMFg/?query=kategorizace%20prac%ED%20kucha%F8&serp=1](https://www.bozpprofi.cz/33/vzor-osnovy-skoleni-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EmKIJeLtbKh6AVMwRNVTDckMO6VlftQMFg/?query=kategorizace%20prac%ED%20kucha%F8&serp=1)

TRHLÍKOVÁ, Jana. 2015. Přejít absolventů středních škol na trh práce – I. etapa. Srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online] 2015 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Prechod_abs_SS_2015_1.et_final_pro_www.pdf

VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (eds.). *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3557-9.

Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů.

Vyhláška č. 180/2015 Sb., o pracích a pracovištích, které jsou zakázány těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání (vyhláška o zakázaných pracích a pracovištích)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

ZATLOUKAL, Tomáš. Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2018/2019. In: *Česká školní inspekce* [online] 2019 [cit. 28.5.2020]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%3%bdro%4%8dn%3%ad%20zpr%3%a1vy/VZ-CI-2018-2019.pdf

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník

Příloha 2 – Ukázka odpovědí na otázku č. 22 na serveru vyplnto.cz

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Jakub Vrána a jsem studentem Univerzity Karlovy.

Žádám Vás touto cestou o vyplnění dotazníku zaměřeného na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen jako BOZP). Data budou využita jen pro účely bakalářské práce, Vaše anonymita bude zajištěna.

Instrukce k vyplnění dotazníku: není-li uvedeno jinak, prosím u každé odpovědi uveďte jen jednu odpověď. U otázek otevřených, bez předložených možností odpovědi, prosím napište, co Vás k tématu napadá.

Velmi děkuji za Váš čas a ochotu pomoci mi tímto způsobem.

1. Kdo Vám předává informace o BOZP? (Můžete označit více možností):

- a) třídní učitel
- b) každý nebo téměř každý učitel, který nás učí
- c) odborník na problematiku BOZP, který není pracovníkem školy
- d) učitel, který nás má na odbornou přípravu
- e) pracovník, který nás má na starosti v rámci praxe ve firmě
- f) jiná osoba (prosím uveďte).....

2. Kdy jste byl/a poprvé seznámen/a s problematikou BOZP?

- a) v 1. pololetí 1. ročníku
- b) později než v 1. pololetí 1. ročníku (uveďte prosím kdy).....

3. V jakých oblastech jste byl/a proškolen/a? (Uveďte prosím všechny odpovědi, které se Váš týkají):

- a) předpisy BOZP
- b) hygiena práce

- c) požární prevence
- d) školní řád
- e) jiná možnost (prosím uveďte) .....

4. Jak probíhá vzdělávání v problematice BOZP? (Můžete označit více možností):

- a) přednáška bez praktických ukázek
- b) přednáška s praktickými ukázkami
- c) diskuse se žáky
- d) jiné možnost (prosím uveďte).....

5. Jak často probíhá vzdělávání v problematice BOZP?

- a) jednou během školního roku
- b) několikrát během školního roku
- c) několikrát do měsíce
- d) několikrát do týdne
- e) každý den nebo skoro každý den
- f) jinak (uveďte prosím).....

6. Jak často se bavíte o problematice BOZP během odborného vzdělávání?

- a) vždy nebo skoro vždy v rámci praktické výuky (každého bloku, týdne...)
- b) několikrát během praktické výuky (v průběhu školního roku)
- c) jen když nastane nějaký problém (úraz apod.)
- d) nikdy se o tom nebavíme
- e) jiná možnost (prosím uveďte).....

7. Jsou ověřovány Vaše znalosti z oblasti BOZP?

- a) ano
- b) ne (prosím pokračujte na otázku č. 8)

Pokud jste odpověděl/a ano, prosím uveďte, jakým způsobem toto ověřování probíhá:

- a) písemně (test jednou během studia)
- b) písemně (test několikrát během studia)
- c) ústně, když je potřeba

- d) ústně formou zkoušky
- e) jiná možnost (uveďte prosím).....

A také prosím napište, kdo toto ověřování provádí:

.....

.....

.....

8. Když se Vám během výuky stane úraz, musíte ho vždy nahlásit?

- a) ano
- b) ano, ale jen když je to úraz, který musí být ošetřen
- c) ne
- d) nevím

9. Hlásí se úrazy, které se žákům stanou v souvislosti s jejich vzděláváním?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

10. Kdo poskytuje první pomoc při úrazu?

- a) kdokoliv, kdo je u zraněného
- b) jen učitel
- c) žák za vedení (pod dozorem) učitele
- d) zdravotník, který je přivolán k úrazu
- e) nevím
- f) jiná osoba (prosím uveďte).....

11. Kdo je odpovědný za úraz ve škole?

- a) škola, ale jen když žák nedodržel povinnosti v souvislosti s BOZP
- b) škola, ve všech případech (i když žák nedodrží povinnosti v souvislosti s BOZP)

12. Zvolte prosím všechny správné možnosti, jak postupovat při popálení (opaření) na trupu, které je závažné (např. 3. stupně, zasaženy všechny vrstvy kůže):

- a) vyprostit dotyčného z nebezpečí
- b) nehasit na postiženém oblečení
- c) hasit na postiženém oblečení
- d) sundat postiženému řetízky, náušnice, prstýnky apod.
- e) nedotýkat se postiženého a co nejdříve zavolat záchranku
- f) chladit postižené místo pod tekoucí vodou
- g) chladit postižené místo ledem, pokud je k dispozici
- h) chladit co nejvíc tekoucí studenou vodou
- i) chladit tekoucí vlažnou vodou (voda o tělesné teplotě)
- j) chladit tekoucí vodou teplou vyšší než 8 °C
- k) chladit tekoucí vodou teplou nižší než 8 °C
- l) zabalit postiženého do mokrých přikrývek
- m) chladit tekoucí vodou pouze krátce
- n) chladit tekoucí vodou co nejdéle
- o) namazat popáleninu tukem nebo krémem
- p) propíchnout puchýř
- q) přikrýt nezasažené části těla
- r) ošetřit popáleninu od nečistot
- s) u velmi rozsáhlých popálenin chladit jen krátce a jednorázově
- t) dát postiženému napít

13. Musíte používat přidělené ochranné pomůcky při praktické výuce?

- a) ano, vždy v k tomu určených případech
- b) ano, když uznám za vhodné (když mi např. nepřekáží v práci)
- c) ano, když mi to nařídí učitel
- d) ne

14. Když vznikne mastnota, rozlijete olej, co máte správně udělat?

- a) odstranit ji, až dovařím
- b) ihned ji odstranit
- c) odstraní ji ten, kdo má na starost úklid pracoviště, a to po skončení činnosti na pracovišti

- d) nevím
- e) jiná možnost (prosím uveďte) .....

15. Jak se má přenášet nůž?

- a) hrotem nahoru
- b) hrotem dolů
- c) hrotem před sebe
- d) jen v ochranném pouzdře
- e) žáci nesmí nože přenášet

16. Může žák nosit v rámci odborného výcviku ozdobné předměty (např. náušnice, řetízky, náramky, prsteny)?

- a) ano, ale jen děvčata
- b) ano, obě pohlaví
- c) ano, když to učitel dovolí
- d) ne

17. Co je zapotřebí udělat předtím, než začnete pracovat s elektrickým zařízením (mixér, sporák apod.)?

.....
.....
.....

18. S jakými zařízeními můžete manipulovat? (Označte všechny správné možnosti):

- a) se vším, co je na pracovišti (cvičné kuchyni) k dispozici
- b) se vším, co je na pracovišti (cvičné kuchyni) k dispozici a není závadné
- c) se zařízeními, na jejichž používání jsem byla proškolen/a
- d) se zařízeními, která umím ovládat, i když jsem na ně nebyl/a proškolen/a
- e) nevím

19. O jaké maximální hmotnosti mohu mladiství (nezletilí) chlapci přenášet břemena, a to jednorázově:

- a) do 5 kg

- b) do 10 kg
- c) do 15 kg
- d) do 20 kg
- e) do 25 kg
- f) do 30 kg
- g) do 35 kg
- h) do 40 kg

20. Musí mít obuv kuchaře uzavřenou patu?

- a) ano, vždy
- b) ano, pokud je takové pravidlo v kuchyni
- c) ne
- d) nevím

21. Jak hodnotíte své znalosti v problematice BOZP na stupni 1-5 jako ve škole?

- a) 1,
zduvodnete:.....
.....
- b) 2,
zduvodnete:.....
.....
- c) 3,
zduvodnete:.....
.....
- d) 4,
zduvodnete:.....
.....
- e) 5,
zduvodnete:.....
.....

22. Co by Vám pomohlo ze strany školy, abyste byl/a lépe obeznámena s problematikou BOZP?

.....

.....

.....

Jaké je Vaše pohlaví:

- a) dívka
- b) chlapec

Jaký ročník studujete?

- a) první
- b) třetí

Prostor pro Vaše náměty a komentáře:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Příloha 2 – Ukázka odpovědí na otázku č. 22 na serveru vyplnto.cz

27. Co by Vám pomohlo ze strany školy, abyste byl/a lépe obeznámena s problematikou BOZP?

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

nic, vše mi řeknou na praxi	▲ ▼
nic, vše znám	
Proškolení přímo na praxi	
vše znám	
vše znám, takže nic	
Vykládat danou problematiku zajímavější formou	

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet žáků ve středních školách v letech 2016-2019	10
Tabulka 2: Vzdělávání na středních školách ve školním roce 2019/2020 dle druhu a délky vzdělávání	11
Tabulka 3: Kdo informuje žáky o BOZP	31
Tabulka 4: Způsob vzdělávání žáků v BOZP	33
Tabulka 5: Četnost hovorů na téma BOZP během odborného vzdělávání.....	35
Tabulka 6: Způsob ověřování znalostí z BOZP.....	37
Tabulka 7: Kdo ověřuje znalosti žáků z BOZP	37
Tabulka 8: Osoba poskytující první pomoc při úrazu	40
Tabulka 9: Správné postupy při popálení	42
Tabulka 10: S jakými zařízeními mohou žáci manipulovat	45
Tabulka 11: Co by žákům pomohlo v lepší obeznámenosti s BOZP	47
Tabulka 12: Přehled správných odpovědí u DVO2.....	50
Tabulka 13: Správné odpovědi u DVO3	53
Tabulka 14: Rozdíl ve znalostech v BOZP u žáků 1. a 3. ročníků.....	54

Seznam grafů

Graf 1: V jakých oblastech byli žáci proškoleni.....	33
Graf 2: Četnost vzdělávání v BOZP	34
Graf 3: Ověřování znalostí BOZP	36
Graf 4: Hlášení úrazu během výuky	38
Graf 5: Hlášení úrazů spojených se vzděláváním.....	39
Graf 6: Odpovědnost za úraz ve škole.....	40
Graf 7: Přenášení nože.....	43
Graf 8: Činnosti nutné před zahájením práce s elektrickým zařízením.....	44
Graf 9: Povolená hmotnost přenášených břemen u nezletilých chlapců	45
Graf 10: Hodnocení znalostí v BOZP.....	46